II

(Πράξεις για την ισχύ των οποίων δεν απαιτείται δημοσίευση)

ΕΠΙΤΡΟΠΗ

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

της 12ης Δεκεμβρίου 1988

σχετικά με μια διαδικασία του άρθρου 85 της συνθήκης ΕΟΚ

(IV/27.393 και IV/27.394 — Ένωση Εκδοτών — Συμφωνίες πώλησης βιβλίων σε καθορισμένες τιμές)

(Το κείμενο στην αγγλική γλώσσα είναι το μόνο αυθεντικό)

(89/44/ΕΟΚ)

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ,

Έχοντας υπόψη:

τη συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας,

τον κανονισμό αριθ. 17 του Συμβουλίου της 6ης Φεβρουαρίου 1962, πρώτο κανονισμό εφαρμογής των άρθρων 85 και 86 της συνθήκης [1], όπως τροποποιήθηκε τελευταία από την πράξη προσχώρησης της Ισπανίας και της Πορτογαλίας, και ιδίως το άρθρο 3,

την κοινοποίηση, από την Ένωση Εκδοτών (Publishers Association), που εδρεύει στο Λονδίνο, Ηνωμένο Βασίλειο, στις 12 Ιουνίου 1973, σύμφωνα με τα άρθρα 2 και 4 του κανονισμού αριθ. 17, δύο συμφωνιών για τους τυποποιημένους όρους πώλησης των έτσι ονομαζομένων βιβλίων προκαθορισμένης τιμής, για τους κανόνες εκτέλεσης και εφαρμογής των συμφωνιών αυτών και τους σκοπούς και το γενικό κανονισμό της Ένωσης· και την κοινοποίηση από την Ένωση Εκδοτών στις 23 Σεπτεμβρίου 1986 των τροποποιήσεων που έγιναν κατά το 1985 σε ορισμένους από τους κανόνες αυτούς,

την απόφαση της Επιτροπής της 8ης Οκτωβρίου 1986 να κινήσει τις διαδικασίες για τις περιπτώσεις αυτές,

Αφού δόθηκε η δυνατότητα στην Ένωση Εκδοτών να αναπτύξει τις απόψεις της για τις αιτιάσεις που πρόβαλε η Επιτροπή σύμφωνα με το άρθρο 19 παράγραφος 1 του κανονισμού αριθ. 17 και σύμφωνα με τον κανονισμό της Επιτροπής αριθ. 99/63/ΕΟΚ της 25ης Ιουλίου 1963 περί των ακροάσεων που προβλέπονται στο άρθρο 19 παράγραφος 1 και 2 του κανονισμού αριθ. 17 του Συμβουλίου [2],

Αφού έλαβε τη γνώμη της συμβουλευτικής επιτροπής για τις περιοριστικές πρακτικές και τις δεσπόζουσες θέσεις,

Εκτιμώντας ότι:

I. ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

Α. Τα συμβαλλόμενα μέρη στις συμφωνίες

(1) Οι κοινοποιηθείσες συμφωνίες συνήφθησαν στα πλαίσια της Ένωσης Εκδοτών και κοινοποιήθηκαν από αυτήν. Τα συμβαλλόμενα μέρη στις συμφωνίες είναι εκδότες εγκατεστημένοι στο Ηνωμένο Βασίλειο. Οι εκδότες που είναι συμβαλλόμενα μέρη στην πρώτη από τις δύο συμφωνίες είναι μέλη της Ένωσης, ενώ αντίθετα εκείνοι που είναι συμβαλλόμενοι στη δεύτερη συμφωνία δεν είναι.

Ο κατάλογος των μελών της Ένωσης επισυνάπτεται ως παράρτημα I, ο δε κατάλογος των μη μελών, συμβαλλομένων στη δεύτερη συμφωνία, ως παράρτημα II.

Β. Η Ένωση Εκδοτών

(2) Οι κύριοι σκοποί της Ένωσης Εκδοτών είναι:

«1. Η ενθάρρυνση της μεγαλύτερης δυνατής διάδοσης των τυπωμένων βιβλίων στον κόσμο.

2. Η προώθηση και προστασία με όλα τα νόμιμα μέσα των συμφερόντων των εκδοτών του Ηνωμένου Βασιλείου.

3. .....

[1] ΕΕ αριθ. 13 της 21. 2. 1962, σ. 204/62.
[2] ΕΕ αριθ. 127 της 20. 8. 1963, σ. 2268/63.

4. Προς το σκοπό της ενθάρρυνσης της μεγαλύτερης δυνατής διάδοσης των βιβλίων, και αναγνωρίζοντας ότι εναπόκειται στον κάθε εκδότη να αποφασίσει αν θα εκδίδει ή όχι βιβλία σε καθορισμένες τιμές, η διαχείριση και η εφαρμογή (στις περιπτώσεις που τα βιβλία εκδίδονται σε καθορισμένες τιμές) της συμφωνίας του 1957 για την πώληση βιβλίων σε καθορισμένες τιμές και η θέσπιση και δημοσίευση κανόνων καθώς και η εξασφάλιση με όλα τα νόμιμα μέσα της τήρησης όλων αυτών των κανόνων, συμπεριλαμβανομένων (ανεξάρτητα από τη γενικότητα των προηγούμενων κανόνων) όλων των νόμιμων μέτρων που θα θεωρήσει απαραίτητα η Ένωση ή το συμβούλιό της για την εξασφάλιση της τήρησης και προσχώρησης στους τυποποιημένους όρους πωλήσεων των βιβλίων καθορισμένης τιμής.

5. .....»

(3) Σύμφωνα με τον ισχύοντα κανονισμό αριθ. 53 της Ένωσης «το Συμβούλιο έχει το δικαίωμα να χρησιμοποιεί το κεφάλαιο της Ένωσης όταν ειδικά προβλέπεται τούτο για κάποιο σκοπό ή άλλως να αποζημιώνει κάθε εκδότη ατομικά για το κόστος και τα έξοδα που υπέστη αυτός στην περίπτωση που τηρώντας τις υποχρεώσεις που επιβάλλει η συμφωνία του 1975 για την πώληση βιβλίων σε καθορισμένη τιμή ασκεί τα νόμιμα δικαιώματά του εναντίον εκείνων που παραβιάζουν τους τυποποιημένους όρους πώλησης των βιβλίων σε καθορισμένη τιμή, όπως αυτοί καθορίζονται από τη συμφωνία πώλησης βιβλίων σε καθορισμένη τιμή».

(4) Φυσικά και νομικά πρόσωπα που ασκούν επιχείρηση έκδοσης βιβλίων στο Ηνωμένο Βασίλειο μπορούν να αποτελέσουν μέλη της Ένωσης.

(5) Η μεγάλη πλειοψηφία των εκδοτικών επιχειρήσεων αποτελούν μέλη της Ένωσης (οι εκτιμήσεις για το ακριβές ποσοστό ποικίλλουν: βάσει του Business Monitor Statistics το ποσοστό είναι περίπου 70 %, βάσει του Euromonitor statistics κείται μεταξύ 80 % και 85 %).

Γ. Οι συμφωνίες

(6) Πρόκειται για τις συμφωνίες πώλησης βιβλίων σε καθορισμένη τιμή που προβλέπουν ομοιόμορφους τυποποιημένους όρους πώλησης των αποκαλουμένων βιβλίων «καθορισμένης τιμής».

Κάθε συμφωνία πώλησης βιβλίων σε προκαθορισμένη τιμή μεταξύ μελών αλλά και μεταξύ μη μελών της Ένωσης περιέχει κατά βάση τις ίδιες διατάξεις. Η μόνη διαφορά μεταξύ των συμφωνιών αφορά το μηχανισμό της εκτέλεσης, όπως αναλύεται παρακάτω. Κατά τα λοιπά, η κατωτέρω περιγραφή αφορά και τα δύο είδη συμφωνιών.

(7) Ως προς την έννοια των διαφόρων όρων που χρησιμοποιούνται στις συμφωνίες, θεωρείται κατ' αυτές ως βιβλίο «καθορισμένης τιμής» ένα βιβλίο, φυλλάδιο, χάρτης ή άλλο ομοειδές έντυπο που εκδίδεται με καθορισμένη τιμή. Και ως «καθορισμένη τιμή» θεωρείται η τιμή που καθορίζεται κατά τακτά χρονικά διαστήματα από τον εκδότη και κάτω από την οποία δεν επιτρέπεται να πωληθεί στο κοινό ένα βιβλίο καθορισμένης τιμής [ρήτρα vi) των συμφωνιών].

Κατά τις συμφωνίες ο όρος «εκδότης» αναφέρεται, σύμφωνα με την Ένωση, στο πρόσωπο που κατέχει το δικαίωμα κυκλοφορίας του βιβλίου στην αγορά του Ηνωμένου Βασιλείου, δηλαδή το πρόσωπο που κατέχει το εκδοτικό δικαίωμα στο Ηνωμένο Βασίλειο ή το πρόσωπο που έχει λάβει άδεια εισαγωγής ή διανομής.

Ο όρος «δημόσιος» περιλαμβάνει σχολεία, βιβλιοθήκες, ιδρύματα και άλλους μη εμπορικούς οργανισμούς [ρήτρα vi) συμφωνιών].

(8) Ως προς τους ειδικούς όρους πώλησης, που προβλέπονται στις συμφωνίες, η ρήτρα i) των συμφωνιών προβλέπει ότι «εκτός των περιπτώσεων των ρητρών ii) και iv) του παρόντος ή οποιασδήποτε άλλης διαφορετικής ρυθμίσεως», ένα βιβλίο, αφότου θεωρηθεί βιβλίο καθορισμένης τιμής από τον εκδότη, δεν επιτρέπεται να πωλείται ή προσφέρεται προς πώληση ή να προκαλείται ή να επιτρέπεται η πώλησή του ή η προσφορά του προς πώληση στο κοινό σε τιμές μικρότερες από τις προκαθορισμένες τιμές έκδοσης.

(9) Όσον αφορά τις εξαιρέσεις που αναφέρονται στη ρήτρα i), οι όροι «εκτός αν άλλως ορίζεται» παραπέμπουν, σύμφωνα με την Ένωση, στην ελευθερία των επιμέρους συμβαλλομένων στις συμφωνίες όσον αφορά οποιοδήποτε βιβλίο καθορισμένης τιμής που εκδίδουν, να επιτρέπουν εξαιρέσεις στους τυποποιημένους όρους πωλήσεων, εκτός εκείνων που προβλέπονται στις συμφωνίες, ή, κατ' εξουσιοδότηση των συμφωνιών, έχουν εγκριθεί από το συμβούλιο της Ένωσης.

(10) Οι εξαιρέσεις των ρητρών ii) έως iv) των συμφωνιών είναι οι ακόλουθες:

α) Ένα βιβλίο καθορισμένης τιμής επιτρέπεται να πωληθεί ή προσφερθεί προς πώληση στο κοινό σε μικρότερη από την καθορισμένη τιμή αν:

— είχε αποθεματοποιηθεί από τον βιβλιοπώλη για περίοδο μεγαλύτερη των 12 μηνών από την ημερομηνία τελευταίας αγοράς απ' αυτόν αντίτυπου του βιβλίου,

— προσφέρθηκε στον εκδότη στην τιμή κόστους ή στην τιμή που ο βιβλιοπώλης σκοπεύει να το πωλήσει στο κοινό, όποια απ' αυτές είναι η χαμηλότερη και

— η προσφορά αυτή απορρίφθηκε από τον εκδότη [ρήτρα ii)].

β) Ένα βιβλίο καθορισμένης τιμής επιτρέπεται να πωληθεί ή να προσφερθεί προς πώληση στο κοινό σε τιμή μικρότερη της καθορισμένης, εάν είναι μεταχειρισμένο (από δεύτερο χέρι) και έχουν παρέλθει έξι μήνες από την ημερομηνία έκδοσης [ρήτρα iii)].

γ) Ένα βιβλίο καθορισμένης τιμής μπορεί να πωληθεί με έκπτωση σε βιβλιοθήκες, πράκτορες βιβλίων, αγοραστές βιβλίων σε μεγάλες ποσότη-

τες και ιδρύματα μετά από κατά διαστήματα άδεια του συμβουλίου της Ένωσης Εκδοτών. Το ποσοστό και οι όροι της έκπτωσης καθορίζονται στην άδεια [ρήτρα iv)].

(11) Σύμφωνα με τις συμφωνίες, η απαγόρευση άλλων εκπτώσεων για τα βιβλία καθορισμένης τιμής περικλείει και την απαγόρευση προσφοράς ή παροχής οποιουδήποτε εις είδος ανταλλάγματος, σε κόστος κατώτερο από το πραγματικό κόστος που καταβάλλει ο βιβλιοπώλης [ρήτρα v)].

(12) Τα μέρη συμφωνούν να εφαρμόζουν τους τυποποιημένους όρους σε όλες τις πωλήσεις βιβλίων καθορισμένης τιμής που πραγματοποιούνται στο Ηνωμένο Βασίλειο και την Ιρλανδία, από εμπόρους είτε χονδρικής είτε λιανικής πωλήσεως, όταν ο άμεσος πελάτης του εκδότη ή του εμπόρου χονδρικής πωλήσεως ευρίσκεται στο Ηνωμένο Βασίλειο ή την Ιρλανδία [ρήτρα vii)].

Συνεπεία της ρήτρας αυτής οι τυποποιημένοι όροι πωλήσεων δεν εφαρμόζονται στις πωλήσεις από έναν εκδότη κατευθείαν σ' έναν πελάτη μη έμπορο.

Ταυτόχρονα, η ρήτρα καθορίζει τη γεωγραφική περιοχή στην οποία εφαρμόζονται οι τυποποιημένοι όροι πωλήσεων.

Έτσι, οι όροι εφαρμόζονται σε όλες τις πωλήσεις βιβλίων καθορισμένης τιμής από εμπόρους χονδρικής ή λιανικής πωλήσεως στο Ηνωμένο Βασίλειο και την Ιρλανδία προς πελάτες μη εμπόρους σ' αυτές ή άλλες χώρες. Η μόνη εξαίρεση αφορά την περίπτωση στην οποία ένας έμπορος χονδρικής ή λιανικής πώλησης αγοράζει το βιβλίο καθορισμένης τιμής από έναν ξένο προμηθευτή ο οποίος αγόρασε το βιβλίο άμεσα από τον εκδότη στο Ηνωμένο Βασίλειο.

(13) Τέλος, οι συμφωνίες προβλέπουν μηχανισμό εκτέλεσης.

Ανατίθεται στο συμβούλιο της Ένωσης Εκδοτών, ως εκπροσώπου των μερών, να συλλέγει πληροφορίες για τις παραβάσεις των συμβάσεων από τους βιβλιοπώλες και να ενημερώνει κάθε εκδότη ατομικά γι' αυτές.

Τα μέρη συμφωνούν ότι θα ασκήσει καθένα τα συμβατικά δικαιώματά του και τα δικαιώματα που απορρέουν από την πράξη του 1956 περί περιοριστικών εμπορικών πρακτικών, εάν κληθούν προς τούτο από το συμβούλιο. Η άσκηση των συμβατικών δικαιωμάτων μπορεί να συνίσταται στην υποβολή αίτησης εναντίον ενός πελάτη-βιβλιοπώλη ενώπιον δικαστηρίου από έναν προμηθευτή για την έκδοση διαταγής προσωρινών μέτρων περί εκτελέσεως των τυποποιημένων όρων πωλήσεων ή ακόμη για άσκηση αγωγής εναντίον του πελάτη αυτού για αποζημίωση. Τα κατά την πράξη του 1956 δικαιώματα περιοριστικών εμπορικών πρακτικών δικαιώματα, τα οποία προβλέπονται στην τροποποιητική πράξη του 1976 για τις τιμές μεταπώλησης, αφορούν κατά βάση το καταστατικό δικαίωμα, σύμφωνα με το τμήμα 26 της πράξης του 1976, εφαρμογής ενός όρου ελάχιστης τιμής μεταπώλησης για τα αγαθά που εξαιρούνται σύμφωνα με την πράξη αυτή (όπως είναι και η περίπτωση των βιβλίων), και η έκδοση προσωρινής διαταγής για την παύση της παράβασης του όρου. Η άσκηση των δικαιωμάτων αυτών είναι δυνατή εναντίον οποιουδήποτε ειδοποιήθηκε ότι ισχύει ο όρος αυτός.

Τα μέρη που είναι μέλη της Ένωσης, είναι υποχρεωμένα να προβούν στην άσκηση των δικαιωμάτων μετά από αίτηση του συμβουλίου, σε περίπτωση μόνο που η Ένωση τους παρέχει αποζημίωση μετά από αίτησή τους, για την επιβάρυνση που υπέστησαν από το δικαστικό αγώνα που ανέλαβαν αυτοί ή το συμβούλιο στο όνομά τους (βλέπε επίσης σημείο 3).

Δ. Η εφαρμογή των κανόνων που εγκρίνει η Ένωση Εκδοτών δυνάμει της ρήτρας iv) των συμφωνιών

(14) Κατ' εφαρμογή της ρήτρας iv) των συμφωνιών, το συμβούλιο της Ένωσης θέσπισε τους ακόλουθους κανόνες, με τη μορφή τυποποιημένων αδειών, της Ένωσης προς τους βιβλιοπώλες για να χορηγούν εκπτώσεις στις βιβλιοθήκες και τους αγοραστές βιβλίων σε μεγάλες ποσότητες και προς τους πράκτορες βιβλίων για να δέχονται εκπτώσεις.

1. *Εκπτώσεις στις βιβλιοθήκες*

(15) Σύμφωνα με τις διατάξεις και τους όρους της χορήγησης άδειας βιβλιοθήκης, ένας βιβλιοπώλης επιτρέπεται να χορηγεί εκπτώσεις σε μία βιβλιοθήκη μόνο εάν αυτός έλαβε μία άδεια βιβλιοθήκης από την Ένωση για τη συγκεκριμένη βιβλιοθήκη. Η έκπτωση δεν πρέπει να υπερβαίνει το 10 % και τα βιβλία που παραδίδονται με έκπτωση δεν πρέπει να μεταπωλούνται από τη βιβλιοθήκη. Η άδεια χορηγείται μόνο αν η βιβλιοθήκη είναι προσιτή στο κοινό χωρίς επιβάρυνσή του και αν η συνολική ετήσια δαπάνη σε νέα βιβλία καθορισμένης τιμής για χρήση στη βιβλιοθήκη αυτή δεν είναι μικρότερη των 100 λιρών στερλινών. Τέλος δεν χορηγεί έκπτωση σε βιβλιοθήκη για βιβλία καθορισμένης τιμής για τα οποία ο βιβλιοπώλης δέχεται έκπτωση το λιγότερο 21 και 2/3 %.

2. *Ποσοτικές εκπτώσεις*

(16) Οι ποσοτικές εκπτώσεις ρυθμίζονται από το Quantity Book Buying Scheme που θέσπισε η Ένωση. Σύμφωνα με το πρόγραμμα αυτό ένας βιβλιοπώλης επιτρέπεται να χορηγήσει ποσοτική έκπτωση σε έναν πελάτη αν έχει λάβει άδεια από την Ένωση σχετικά με τον πελάτη αυτόν. Μια κλίμακα επιτρεπόμενων εκπτώσεων προβλέπει εκπτώσεις από 5 έως 10 % για παραγγελίες διάφορων τίτλων αξίας 250 λιρών στερλινών ή και περισσότερο. Η χορηγούμενη έκπτωση εξαρτάται από την αξία της παραγγελίας. Για παραγγελία μεγάλης ποσότητας ενός τίτλου (τουλάχιστον 12), συνολικής αξίας 25 λιρών στερλινών ή και περισσότερο, είναι δυνατή η χορήγηση ανώτατου ποσοστού έκπτωσης 10 %.

(17) Για να χορηγηθεί ποσοτική έκπτωση πρέπει να ικανοποιούνται ορισμένοι όροι.

Τα βιβλία πρέπει να ζητούνται ή για δωρεά ή παρουσίαση σε συνάφεια με την επιχείρηση του αγοραστή, ή για φιλανθρωπικούς ή προπαγανδιστικούς σκοπούς. Δεν πρέπει να προσφέρονται προς πώληση από τον αγοραστή, ούτε για τη χρήση της διανομής τους να επιβάλλεται οποιαδήποτε επιβάρυνση ή άλλο αντάλλαγμα. Δεν χορηγείται έκπτωση για βιβλία για τα οποία ο ίδιος ο βιβλιοπώλης δεν τυγχάνει τουλάχιστον 25 % εκπτώσεως από τον εκδότη.

Μια άδεια ποσοστικής έκπτωσης ισχύει για μία μόνο παραγγελία.

3. *Εκπτώσεις σε πράκτορες βιβλίων*

(18) Ως πράκτορες βιβλίων θεωρούνται μεταπράτες για τους οποίους η πώληση βιβλίων δεν αποτελεί την κύρια δραστηριότητα, όπως π.χ., ο διευθυντής ενός σχολείου που διατηρεί έναν πάγκο με βιβλία προς πώληση στους μαθητές του σχολείου του ή ένας κληρικός που διατηρεί ένα περίπτερο για την πώληση θρησκευτικών και άλλων ομοειδών βιβλίων στην εκκλησία του.

Εκπτώσεις προς πράκτορες βιβλίων επιτρέπεται να δίδονται από βιβλιοπώλες μόνο σε περίπτωση που ο πράκτορας έλαβε άδεια από την Ένωση. Στην περίπτωση αυτή οι βιβλιοπώλες, που αναφέρονται στην άδεια, μπορούν να χορηγούν στον πράκτορα έκπτωση μη υπερβαίνουσα το 50 % της λιανικής έκπτωσης που χορήγησε ο εκδότης στο βιβλιοπώλη. Ο πράκτορας υποχρεούται να πωλήσει τα συγκεκριμένα βιβλία στην καθορισμένη τιμή.

Ε. Άλλοι κανόνες σχετικοί με τις συμφωνίες

(19) Σχετικά με την εκτέλεση των συμφωνιών η Ένωση δημοσίευσε την αποκαλούμενη Code of Allowances για την πώληση νέων, αναθεωρημένων ή φτηνών εκδόσεων, όπως την πώληση βιβλίων με μειωμένες καθορισμένες τιμές και με μειωμένες τιμές πωλήσεως. Η Ένωση θέσπισε επιπλέον διατάξεις για τις εκδόσεις που προγματοποιούν οι λέσχες βιβλίου και κανόνες για την αποκαλούμενη ετήσια εθνική πώληση βιβλίου, στα πλαίσια της οποίας τα βιβλία καθορισμένης τιμής επιτρέπεται να πωλούνται σε χαμηλότερη από την καθορισμένη τιμή για μια βραχεία περίοδο κάθε έτους.

1. *Κώδικας παροχών*

(20) Ο κώδικας παροχών περιέχει «θεσμοθετημένες γενικές εμπορικές πρακτικές για τις παροχές επί των βιβλίων καθορισμένης τιμής» και, σύμφωνα με την Ένωση, ακολουθείται από τους περισσότερους εκδότες βιβλίων καθορισμένης τιμής, συμπεριλαμβανομένων και των εκδοτών χαρτόδετων βιβλίων που εκδίδονται ως βιβλία καθορισμένης τιμής.

(21) Σύμφωνα με τον κώδικα, μειώσεις της καθορισμένης τιμής, νέες (συμπεριλαμβανομένων και των αναθεωρημένων) εκδόσεις, φτηνές εκδόσεις και μειώσεις της τιμής πωλήσεως, ανακοινώνονται κατ' έθιμο εκ των προτέρων από τον εκδότη στον οικονομικό τύπο (παράγραφος 2).

Συνήθως χορηγούνται παροχές για αντίτυπα τα οποία ο βιβλιοπώλης αποδεικνύει ότι αγόρασε κατά τους έξι μήνες που προηγήθηκαν της αναγγελίας στον οικονομικό τύπο, εκτός αν το συγκεκριμένο βιβλίο έχει κυκλοφορήσει για λιγότερο από δύο χρόνια, εάν πρόκειται για λογοτεχνικό βιβλίο, και για λιγότερο από τρία χρόνια, εάν είναι άλλου είδους, μη λογοτεχνικό (παράγραφος 3).

Στην περίπτωση των νέων ή αναθεωρημένων εκδόσεων, δεν προβλέπονται παροχές, αλλά η προηγούμενη έκδοση μπορεί να επιστραφεί επί πιστώσει του βιβλιοπώλη ή να ανταλλαγεί με την καινούρια (παράγραφοι 4 έως 6).

(22) Οι άλλες παράγραφοι του κώδικα περιέχουν λεπτομερέστερους όρους για τη δημοσίευση στον οικονομικό τύπο και τις χρονικές περιόδους που λαμβάνονται υπόψη για τη χορήγηση μιας παροχής.

(23) Τέλος, παροχές χορηγούνται μόνο στην εσωτερική αγορά. Επιπλέον, δεν χορηγούνται γενικά παροχές για τα βιβλία μη καθορισμένης τιμής, τα παιδικά βιβλία ή τα χαρτόδετα βιβλία (παράγραφος 1 του κώδικα).

2. *Διατάξεις για τις λέσχες βιβλίου*

(24) Ειδικοί κανόνες ισχύουν για τις εκδόσεις που πραγματοποιούν οι λέσχες βιβλίου και προβλέπονται από τον κανονισμό της Ένωσης για τις λέσχες βιβλίου, μετά την τελευταία τροποποίηση τον Απρίλιο 1985, που εφαρμόζεται στις επιχειρήσεις λεσχών βιβλίου στο Ηνωμένο Βασίλειο.

(25) Σύμφωνα με την Ένωση, «ο κανονισμός αυτός θεωρείται ως όργανο της συμφωνίας για τα βιβλία καθορισμένης τιμής» και «ενισχύει» τους σκοπούς της. Έτσι, ο κανονισμός εφαρμόζεται μόνο στα βιβλία, οι εμπορικές εκδόσεις των οποίων κυκλοφορούν ως βιβλία καθορισμένης τιμής (τα οποία μπορούν να είναι βιβλία που έχουν εκδοθεί είτε στο Ηνωμένο Βασίλειο είτε εκτός, και τα οποία εν συνεχεία έχουν εισαχθεί).

(26) Οι λέσχες βιβλίου πωλούν βιβλία με βάση ειδικά δικαιώματα που τους χορηγούνται από τους εκδότες, οι οποίοι παρέχουν την άδεια στις λέσχες βιβλίων να πωλούν εκδόσεις λεσχών βιβλίου ενός βιβλίου. Σύμφωνα με τον κανονισμό, οι εκδότες παραχωρούν δικαιώματα μόνο στις λέσχες βιβλίου που έχουν καταγραφεί στην Ένωση, εφόσον έγραψαν ότι συμφώνησαν με τον κανονισμό.

(27) Ο κανονισμός περιέχει διατάξεις για τη συμμετοχή των λεσχών βιβλίου και επίσης τους όρους που πρέπει να πληρούν αυτές κατά την προσφορά και πώληση βιβλίων.

Κατά τους όρους αυτούς, ειδικότερα, τα βιβλία πρέπει να αποτελούν ειδικές εκδόσεις των λεσχών βιβλίου (εκτός από ορισμένες ειδικά καθορισμένες περιπτώσεις). Τουλάχιστον τέσσερις μήνες πριν την προσφορά ενός τίτλου, οι λέσχες βιβλίου πρέπει να πληροφορούν την Ένωση για την πρόθεσή τους, ώστε να δημοσιεύεται από την Ένωση στον οικονομικό

τύπο η αναγγελία. Οι λέσχες βιβλίου δεν επιτρέπεται να ανακοινώνουν ότι ένα βιβλίο πρόκειται να προσφερθεί ως επιλογή μιας λέσχης βιβλίου ή ως δώρο (με σκοπό να παρακινηθεί το κοινό να καταστεί μέλος της λέσχης βιβλίου) μέχρι τρεις μήνες πριν την προβλεφθείσα ημερομηνία έκδοσης του βιβλίου ως τέτοιου. Ένα βιβλίο δεν επιτρέπεται να προσφέρεται ως δώρο μέχρι τουλάχιστον έξι μήνες μετά την πρώτη έκδοσή του ως εμπορική έκδοση. Το απόθεμα πλεονασμάτων ενός βιβλίου δεν επιτρέπεται να πωλείται σε μειωμένη τιμή από μια λέσχη βιβλίου παρά μόνο μετά τη συναίνεση του παρέχοντος την άδεια εκδότη. Τέλος, προβλέπονται ορισμένοι περιορισμοί των διαφημίσεων.

(28) Η συνολική αξία των πωλήσεων μέσω λεσχών βιβλίου κείται μεταξύ 5 και 10 % της συνολικής αξίας των βιβλίων που πωλούνται στο Ηνωμένο Βασίλειο.

3. *Η ετήσια εθνική περίοδος πώλησης βιβλίων*

(29) Από το 1955 (χρόνος μέχρι τον οποίο ίσχυαν προγενέστερες διατυπώσεις των παρόντων συμφωνιών) η Ένωση επιτρέπει μια ετήσια εθνική περίοδο πώλησης βιβλίου διάρκειας ορισμένων εβδομάδων, κατά την οποία, κάτω από ορισμένους όρους, τα βιβλία καθορισμένης τιμής είναι δυνατόν να πωλούνται σε τιμές μικρότερες των καθορισμένων.

Η ετήσια εθνική περίοδος πώλησης βιβλίων «παρέχει στους βιβλιοπώλες και τους εκδότες τη δυνατότητα μία φορά το έτος να εκποιούν βιβλία των οποίων οι πωλήσεις παραμένουν χαμηλές και να εξευρίσκουν πόρους για την εκ νέου αποθεματοποίηση, δίνει δε και στο κοινό κατά τακτά χρονικά διαστήματα την ευκαιρία να αποκτά βιβλία σε τιμές ευκαιρίας για ένα δεκαπενθήμερο το χρόνο» (ετήσια έκθεση της Ένωσης 1980-81, σ. 64).

(30) Οι βασικές προϋποθέσεις πώλησης βιβλίων καθορισμένης τιμής σε τιμές μικρότερες των καθορισμένων κατά τη διάρκεια της περιόδου αυτής πωλήσεων είναι οι ακόλουθες:

— οι βιβλιοπώλες πρέπει να πωλούν τα πλεονασματικά αποθέματα σε τιμή που δεν υπερβαίνει ποσοστό 66 και 2/3 % της τιμής έκδοσης, υπό τον όρο ότι δεν έχουν παραγγείλει αντίτυπο κατά τους τελευταίους 12 μήνες,

— οι εκδότες πρέπει να προσφέρουν τα πλεονασματικά αποθέματα σε τιμή που δεν υπερβαίνει το 25 % της τιμής έκδοσης οι δε έμποροι βιβλίων χονδρικής πωλήσεως το 50 % της τιμής έκδοσης,

— ένας εκδότης πρέπει να αποκλείει από την πώληση όλα τα βιβλία του, εκτός από εκείνα των οποίων οι τιμές μειώθηκαν σύμφωνα με τη ρήτρα ii) της συμφωνίας (βλέπε σημείο 10 παραπάνω).

ΣΤ. Η εφαρμογή και εκτέλεση των συμφωνιών, οι κανόνες εφαρμογής και άλλοι κανόνες σχετικοί με τις συμφωνίες

1. *Η εφαρμογή*

(31) Σύμφωνα με τις πληροφορίες που παρέχει η Ένωση, περίπου 75 % των βιβλίων που πωλούνται από τους βρετανούς εκδότες στο Ηνωμένο Βασίλειο και εκείνων που εξάγονται από αυτούς στην Ιρλανδία είναι βιβλία καθορισμένης τιμής.

Από τα βιβλία που εισάγονται στο Ηνωμένο Βασίλειο από άλλα κράτη μέλη το ποσοστό εκείνων που είναι βιβλία καθορισμένης τιμής είναι πιθανώς μεγαλύτερο του 75 %.

(32) Η κύρια κατηγορία μη καθορισμένης τιμής βιβλίων είναι τα σχολικά βιβλία. Αυτά συνήθως αγοράζονται από σχολεία και τοπικές αρχές ή από τους συνιστώμενους απ' αυτούς άμεσους αγοραστικούς οργανισμούς.

(33) Αν και ένας εκδότης βιβλίου καθορισμένης τιμής είναι, κατά τη συμφωνία, ελεύθερος να άρει τον χαρακτήρα βιβλίου καθορισμένης τιμής οποτεδήποτε, η περίοδος κατά την οποία ένα βιβλίο καθορισμένης τιμής παραμένει τέτοιο αντιστοιχεί στην πράξη και κατά μέσο όρο με την περίοδο ενεργητικών πωλήσεών του, δηλαδή για ορισμένα χρόνια, σύμφωνα με την Ένωση.

(34) Ως προς την ελευθερία του εκδότη να πωλεί βιβλία καθορισμένης τιμής άμεσα σε πελάτες μη εμπόρους σε τιμή μικρότερη της καθορισμένης (βλέπε σημείο 12 παραπάνω) ή, εναλλακτικά, να εφαρμόζει τους τυποποιημένους φόρους πωλήσεων επίσης και στις πωλήσεις αυτές, η Σύσταση 7 της Μεικτής Συνδιάσκεψης της Ένωσης Βιβλιοπωλών και της Ένωσης Εκδοτών για την ανάπτυξη της αγοράς στην Οξφόρδη στις 4 και 6 Ιουλίου 1982 εξέφρασε τις ανησυχίες των Ενώσεων για τη χρήση της ελευθερίας αυτής από τους εκδότες:

«Η Ένωση Εκδοτών είναι αναγκασμένη να εκφράσει δημοσίως την έντονη αποδοκιμασία της για τις εκπτώσεις επί των καθορισμένης τιμής βιβλίων που παρέχουν οι εκδότες στον καταναλωτή, ενώ ταυτόχρονα οι ίδιοι επιδιώκουν να εφαρμόσουν τη συμφωνία για τα βιβλία καθορισμένης τιμής στους εμπόρους βιβλίων λιανικής πωλήσεως που εμπορεύονται τα ίδια βιβλία».

(35) Όσον αφορά τη δυνατότητα των εκδοτών [βλέπε ρήτρα i) της συμφωνίας] να επιτρέπουν άλλες εκπτώσεις από εκείνες που προβλέπονται στις συμφωνίες (βλέπε σημείο 9 παραπάνω), η Ένωση πληροφόρησε την Επιτροπή ότι δεν είχε στοιχεία για τη χρήση της δυνατότητας αυτής. Η Επιτροπή δεν έχει επίσης πληροφορίες που να δείχνουν ότι η χρήση αυτής δεν γίνεται μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις.

2. *Η εκτέλεση*

(36) Λίγες μόνο παραβάσεις αναφέρεται ότι καταγγέλθηκαν στην Ένωση και τέθηκαν ως τέτοιες. Στις περισσότερες περιπτώσεις η Ένωση ασχολείται με τις παραβάσεις εξ ιδίας πρωτοβουλίας και προσπαθεί να τεθεί τέρμα σ' αυτές. Συνήθως μια επιστολή των δικηγόρων της Ένωσης αποδεικνύεται αρκετή. Από το 1973 η Ένωση δεν ζήτησε από τα μέλη της να ενεργήσουν για να επιβάλουν την τήρηση των όρων πωλήσεών τους.

(37) Στην Ιρλανδία επικρατεί μια ιδιαίτερη κατάσταση, επειδή μετά τη λήξη της ισοτιμίας μεταξύ ιρλανδικής λίρας και λίρας στερλίνας, κατόπιν της συμμετοχής

της Ιρλανδίας στο ευρωπαϊκό νομισματικό σύστημα, ο καθορισμός των τιμών των βιβλίων και η αναγκαστική εφαρμογή των τυποποιημένων όρων πωλήσεων κατέστησαν δυσχερέστεροι όπως αναφέρθηκε από την Ένωση. Τα προβλήματα αυτά συζητήθηκαν από την Ένωση και την Ιρλανδική Ένωση εμπόρων βιβλίου στο Δουβλίνο το 1981, που κατέληξαν σε σύσταση διαφόρων μέτρων προς τα μέλη. Ειδικότερα, το ιρλανδικό τμήμα της Ένωσης Βιβλιοπωλών της Μεγάλης Βρετανίας και Ιρλανδίας πρότεινε ένα σχέδιο νομισματικής μετατροπής, βάσει του οποίου οι ιρλανδοί βιβλιοπώλες μπορούν να μετατρέπουν ευχερώς σε ιρλανδικές λίρες τις τιμές βιβλίων που εκφράζονται σε λίρες στερλίνες.

(38) Σχετικά με την υποχρεωτική εκτέλεση των συμφωνιών, πρέπει επίσης να μνημονευθεί ο καλούμενος οδηγός των βιβλιοπωλών. Ο οδηγός αυτός διατηρήθηκε από την Ένωση και επιδιώκεται να αποτελέσει έναν κατάλογο βιβλιοπωλών οι οποίοι έχουν βεβαιώσει ότι θα ασκούν εμπορία βιβλίων με καλή πίστη και ότι:

α) πληρούν τις απαραίτητες προϋποθέσεις, από εμπορική άποψη, για την άσκηση επιχείρηση πώλησης βιβλίων·

β) επενδύουν ένα λογικό κεφάλαιο για την αποθεματοποίηση βιβλίων·

γ) προβαίνουν σε εμπορικές πράξεις κατά τις κανονικές ώρες λειτουργίας των εμπορικών επιχειρήσεων·

δ) βεβαιώνουν ότι έλαβαν γνώση των τυποποιημένων όρων πωλήσεων της καθορισμένης τιμής βιβλίων και αναλαμβάνουν να τηρούν τους όρους αυτούς.

Κάθε δύο μήνες δημοσιεύονται από την Ένωση τροποποιήσεις του οδηγού αυτού.

(39) Σύμφωνα με την Ένωση, η εγγραφή στον κατάλογο αποτελεί απλώς μια χρήσιμη πληροφορία για τους εκδότες και τους βιβλιοπώλες. Αναφέρεται ότι η εγγραφή ή μη εγγραφή στον κατάλογό δεν πρέπει να θεωρείται ως σύσταση της Ένωσης να τον εφοδιάζεται ή όχι ένας συγκεκριμένος βιβλιοπώλης, να του παρέχονται ή όχι ευνοϊκοί όροι εμπορικών συναλλαγών, ούτε ως ένδειξη φερεγγυότητας ή ελλείψεως φερεγγυότητας αυτού.

Η Ένωση θεωρεί τον οδηγό ως «χρήσιμο όργανο διαχείρισης της συμφωνίας πώλησης βιβλίων καθορισμένης τιμής όσον αφορά την πληροφόρηση των βιβλιοπωλών για τους τυποποιημένους όρους και των εκδοτών για το ποιοι βιβλιοπώλες έχουν λάβει γνώση αυτών» (Ετήσια Έκθεση 1982-1983, σ. 7).

Ζ. Η αγορά βιβλίου: παραγωγή, εξαγωγές και εισαγωγές

(40) Η βρετανική εκδοτική βιομηχανία είναι μία από τις πέντε σημαντικότερες στον κόσμο και η δεύτερη σημαντικότερη στην Κοινότητα. Ο αριθμός των νέων βιβλίων που εκδίδονται στο Ηνωμένο Βασίλειο κάθε χρόνο προσεγγίζει τις 40 000 κατά τα προηγούμενα έτη. Τα μέλη της Ένωσης υπολογίζεται ότι εκδίδουν περίπου 80 % όλων των νέων βιβλίων. Η συνολική αξία της εκδοτικής παραγωγής του Ηνωμένου Βασιλείου κατά το 1986 ανερχόταν περίπου σε 1 700 000 000 λίρες στερλίνες (Book Trade Year Book 1987, που εκδίδεται από την Ένωση).

(41) Περίπου 65 % της παραγωγής βιβλίων του Ηνωμένου Βασιλείου πωλείται στη βρετανική αγορά. Το υπόλοιπο εξάγεται.

Περίπου 25 % των εξαγωγών απευθύνονται στα άλλα κράτη μέλη της ΕΟΚ, εκ των οποίων περίπου 6 % στις Κάτω Χώρες, 4,5 % στην Ιρλανδία και περίπου 1 % συνολικά στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, τη Γαλλία, την Ιταλία και την Ισπανία.

(42) Το 1986 οι βρετανικές εισαγωγές βιβλίων που εκδόθηκαν έξω από το Ηνωμένο Βασίλειο ανήρχοντο περίπου σε 180 000 000 λίρες στερλίνες. Περίπου 40 % αυτών των εισαγωγών προέρχονταν από άλλα κράτη μέλη.

Όσον αφορά την Ιρλανδία πρέπει να σημειωθεί ότι περίπου 80 % των συνολικών εισαγωγών βιβλίων προέρχονται από το Ηνωμένο Βασίλειο. Οι εισαγωγές αυτές αντιπροσωπεύουν περισσότερο του 50 % των συνολικών πωλήσεων βιβλίων στην Ιρλανδία.

Η. Διαφορές ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων

(43) Οι συμφωνίες προσβλήθηκαν, σύμφωνα με το βρετανικό δίκαιο, δύο φορές. Πάντως, στην πρώτη περίπτωση το 1962, το Δικαστήριο Περιοριστικών Πρακτικών θεώρησε ότι οι συμφωνίες δεν αντίκειντο στο δημόσιο συμφέρον και συνεπώς απέφυγε να καταδικάσει τις περιοριστικές πρακτικές. Το 1968 το ίδιο δικαστήριο, ακολουθώντας τον ίδιο συλλογισμό, έκρινε ότι το υπό εξέταση είδος βιβλίων και χαρτών έπρεπε να εξαιρεθεί από τη γενική απαγόρευση καθορισμού των τιμών σύμφωνα με το Resale Prices Act του 1964.

ΙΙ. ΝΟΜΙΚΗ ΕΚΤΙΜΗΣΗ

Α. Άρθρο 85 παράγραφος 1

(44) Το άρθρο 85 παράγραφος 1 της συνθήκης ΕΟΚ απαγορεύει ως ασυμβίβαστες με την κοινή αγορά όλες τις συμφωνίες μεταξύ επιχειρήσεων, αποφάσεις ενώσεων επιχειρήσεων και εναρμονισμένες πρακτικές που δύνανται να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών και που έχουν ως αντικείμενο ή ως αποτέλεσμα την παρεμπόδιση, τον περιορισμό ή την ώθηση του ανταγωνισμού εντός της κοινής αγοράς.

Το άρθρο 85 παράγραφος 1 αναφέρει ειδικότερα τις συμφωνίες εκείνες που άμεσα ή έμμεσα καθορίζουν τις τιμές αγοράς ή πώλησης ή άλλους όρους συναλλαγής.

1. *Επιχειρήσεις και ενώσεις επιχειρήσεων*

(45) Όλοι οι συμβαλλόμενοι στις συμφωνίες είναι εκδότες, δηλαδή επιχειρήσεις κατά την έννοια του άρθρου 85.

Η Ένωση Εκδοτών είναι ένωση επιχειρήσεων κατά την έννοια της ίδιας διατάξεως.

2. *Συμφωνίες και αποφάσεις ενώσεων επιχειρήσεων*

(46) Οι συμφωνίες πώλησης βιβλίων καθορισμένης τιμής είναι συμφωνίες μεταξύ επιχειρήσεων κατά την έννοια του άρθρου 85.

(47) Οι κανόνες εκτέλεσης της ρήτρας iv) των συμφωνιών θεσπίζονται από την Ένωση δυνάμει των συμφωνιών και δεσμεύουν τους συμβαλλόμενους στις συμφωνίες. Αποτελούν συνεπώς απόφαση ένωσης επιχειρήσεων κατά την έννοια του άρθρου 85.

(48) Όσον αφορά τους άλλους κανόνες που αφορούν τις συμφωνίες, αυτοί πρέπει επίσης να θεωρηθούν ως αποφάσεις επιχειρήσεων:

— Ο κώδικας παροχών, αν και δημοσιεύεται από την Ένωση ως μνημόνιο των κατοχυρωμένων γενικών πρακτικών των συναλλαγών ως προς τις παροχές που αφορούν τα βιβλία καθορισμένης τιμής, έχει, αντίθετα με την άποψη της Ένωσης, χαρακτήρα σύστασης προς τους συμβαλλόμενους στις συμφωνίες και τους βιβλιοπώλες που πωλούν βιβλία καθορισμένης τιμής για τη στάση τους στις περιπτώσεις που περιγράφει ο κώδικας. Όπως επιβεβαίωσε η Ένωση, ο κώδικας παραθέτει τις πρακτικές που θεωρούνται γενικά ως θεμιτές υπό τις συνθήκες της εμπορίας βιβλίου. Η δημοσίευση του κώδικα μπορεί να ερμηνευθεί μόνο ως έκφραση της επιθυμίας της Ένωσης να διατηρήσει την κατάσταση αυτή και, με τη δημοσίευση, να συμβάλει ουσιωδώς σ' αυτό. Σχετικά, είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι ως ένα από τα βασικά αντικείμενα της Ένωσης αναγνωρίζεται η εκτέλεση και εφαρμογή μέτρων επιβολής των συμφωνιών, θεωρείται δε αυτή ως κεντρικός πόλος της αγοράς για την εύρυθμη λειτουργία του συστήματος καθορισμένων τιμών. Το αποτέλεσμα μιας γραπτής δημοσίευσης από μια τέτοια Ένωση για τις συγκεκριμένες εμπορικές πρακτικές δεν πρέπει να παραβλέπεται και πρέπει να θεωρείται βέβαιο ότι ως εκ του γεγονότος, σύμφωνα με την Ένωση, οι πρακτικές αυτές ενδέχεται να ακολουθούνται από τους περισσότερους εκδότες βιβλίων καθορισμένης τιμής. Το γεγονός αυτό πείθει την Ένωση ότι η σύσταση αποφάσεως ή κανονισμού δεσμευτικού χαρακτήρα δεν είναι αναγκαία για να εξασφαλίσει ότι οι περισσότεροι εκδότες θα εξακολουθήσουν να συμμορφώνονται με τις αρχές του κώδικα και ότι η δημοσίευση του μη δεσμευτικού κώδικα θα έχει τα ίδια αποτελέσματα. Παρά το γεγονός ότι ο κώδικας δεν είναι δεσμευτικού χαρακτήρα, η δημοσίευσή του, λαμβάνοντας υπόψη τα προηγούμενα στοιχεία και θεωρούμενη μέσα στο πλαίσιο της εφαρμογής συμφωνίας, έχει ουσιαστικά το ίδιο αποτέλεσμα με μια δεσμευτική απόφαση. Για το λόγο αυτό πρέπει να θεωρείται ως απόφαση ένωσης επιχειρήσεων κατά την έννοια του άρθρου 85.

— Ο κανονισμός λεσχών βιβλίων αποτελείται από το σύνολο κανόνων που θέσπισε η Ένωση και δεσμεύουν τα μέλη της ως προς τη συμπεριφορά τους και ως προς τις συμφωνίες που επιτρέπεται να συνάπτουν με λέσχες βιβλίου σχετικά με την έκδοση και πώληση από αυτές βιβλίων καθορισμένης τιμής. Ο κανονισμός λέσχης βιβλίου συνεπώς αποτελεί απόφαση ένωσης επιχειρήσεων.

— Οι όροι που ισχύουν για την εθνική ετήσια περίοδο πώλησης βιβλίων η οποία επιτράπηκε τελικά από την Ένωση από το 1955, καθορίζονται από την Ένωση και πρέπει «να τηρούνται από όλους τους συμμετέχοντες εκδότες και τους βιβλιοπώλες χονδρικής και λιανικής πωλήσεως». Η απόφαση της Ένωσης με την οποία καθορίζονται οι όροι αυτοί πρέπει συνεπώς να θεωρηθεί ως απόφαση ένωσης επιχειρήσεων.

(49) Τέλος, οι όροι εγγραφής στον οδηγό βιβλιοπωλών καθορίζονται επίσης από την Ένωση, η οποία τηρεί και δημοσιεύει τον οδηγό, και δεσμεύουν τους βιβλιοπώλες που επιθυμούν να εγγραφούν στον οδηγό. Η απόφαση της Ένωσης με την οποία καθορίζονται οι όροι αυτοί πρέπει συνεπώς να θεωρηθεί ως απόφαση ένωσης επιχειρήσεων.

3. *Περιορισμοί του ανταγωνισμού*

(50) Οι συμφωνίες πώλησης βιβλίων καθορισμένης τιμής, οι κανόνες εκτέλεσης, οι άλλοι κανόνες που αφορούν τις συμφωνίες και οι όροι που επιβάλλονται για την εγγραφή στον οδηγό βιβλιοπωλών έχουν ως αντικείμενο και αποτέλεσμα τον περιορισμό του ανταγωνισμού εντός της κοινής αγοράς.

(51) Οι συμφωνίες και οι κανόνες για την τήρηση της ρήτρας iv) των συμφωνιών περιορίζουν τον ανταγωνισμό μεταξύ εκδοτών, καθόσον από τη στιγμή που αποφασίζουν αυτοί τον καθορισμό συγκεκριμένης τιμής μεταπώλησης δεν έχουν πλέον τη δυνατότητα να προσαρμόζουν τους όρους που διέπουν την εφαρμογή καθορισμένων τιμών μεταπώλησης (και συγκεκριμένα οι εξαιρέσεις σ' αυτό) στο εμπορικό δυναμικό των εν λόγω βιβλίων στην αγορά και να παράσχουν μεγαλύτερη ελευθερία από τις συμφωνίες στους μεταπωλητές να προβαίνουν σε εξαιρέσεις από την εφαρμογή τέτοιων καθορισμένων τιμών μεταπώλησης.

(52) Ούτε η ελευθερία των εκδοτών να αποφασίζουν αν ένα βιβλίο θα έχει τη δυνατότητα βιβλίου καθορισμένης τιμής ή όχι, είτε αν αυτά περατώσουν ή όχι το χαρακτήρα ενός βιβλίου σαν βιβλίου καθορισμένης τιμής, ούτε το γεγονός ότι μπορούν αυτοί να καθορίσουν ελεύθερα το επίπεδό τιμής, αίρει τον περιοριστικό χαρακτήρα των συμφωνιών και των εκτελεστικών κανόνων. Το γεγονός ότι, σε περίπτωση που ένας εκδότης αποφασίσει να επιβάλει μια καθορισμένη τιμή για ένα βιβλίο, είναι, ως εκ τούτου, υποχρεωμένος να επιβάλει σχεδόν (βλέπε σημείο 35 παραπάνω) ομοιόμορφους όρους — δηλαδή τους ίδιους όρους που οι άλλοι συμβαλλόμενοι της συμφωνίας είναι υποχρεωμένοι να επιβάλουν — στους μεταπωλητές ως προς τις εκπτώσεις που αυτοί επιτρέπεται να χορηγούν στους πελάτες τους, είναι αρκετό να προσδώσει στις συμφωνίες και στους προσδιοριστικούς κανόνες περιοριστικό χαρακτήρα.

(53) Το ότι οι συμφωνίες υποχρεώνουν τους εκδότες, οι οποίοι αποφασίζουν να κάνουν ένα βιβλίο καθορισμένης τιμής, να επιβάλουν στους μεταπωλητές τυποποιημένους όρους πωλήσεων, που καθορίζονται στις συμφωνίες και στους εκτελεστικούς κανόνες, συνεπάγεται ότι οι συμφωνίες αυτές και οι κανόνες έχουν επίσης ένα περιοριστικό αποτέλεσμα στον ανταγωνισμό τιμών μεταξύ βιβλιοπωλών όσον αφορά τα βιβλία καθορισμένης τιμής. Ο περιορισμός αυτός προκύπτει από το γεγονός ότι οι τυποποιημένοι όροι πωλήσεων περιορίζουν την ελευθερία των μεταπωλητών να παρεκκλίνουν από την καθορισμένη τιμή μεταπώλησης εφαρμόζοντας μια προσωπική πολιτική έκπτωσης, με σκοπό να αυξήσουν τις πωλήσεις τους. Γι' αυτό το λόγο οι μεταπωλητές έχουν λιγότερη ελευθερία από εκείνη που θα είχαν έναντι ανεξάρτητων εκδοτών. Οι τυποποιημένοι όροι πωλήσεων αντικαθιστούν την ελευθερία αυτή με την επιβολή σχεδόν πλήρως ομοιόμορφων κανόνων για τις εκπτώσεις.

(54) Ως προς τους άλλους κανόνες που αναφέρονται στις συμφωνίες, ο κώδικας παροχών αποτελεί ένα όργανο περιορισμού των αρνητικών αποτελεσμάτων επί της διατήρησης του συστήματος καθορισμένων τιμών που μπορούν να προκύψουν σε ορισμένες περιπτώσεις από μειώσεις των καθορισμένων τιμών και από την έκδοση νέων (συμπεριλαμβανομένων και των αναθεωρημένων) και φθηνών βιβλίων και από τη μεταβολή της καθορισμένης τιμής από τον εκδότη. Αν και οι συμφωνίες αυτές καθαυτές δίνουν την ελευθερία στους εκδότες να πράξουν κατ' αυτόν τον τρόπο, οι πράξεις αυτές, ωστόσο, μέχρι ένα βαθμό μπορούν να έχουν αποτελέσματα ανάλογα με εκείνα των εκπτώσεων, όπως στην περίπτωση που οι βιβλιοπώλες βρεθούν ενώπιον δυσχέρειας πώλησης αντιτύπων αυτών των βιβλίων όταν έχουν να αντιμετωπίσουν την πώληση άλλων πιθανότατα περισσότερο ελκυστικών βιβλίων ή αντιτύπων. Περισσότερο ελκυστικών εξαιτίας της αναθεωρημένης εμφάνισης ή των περιεχομένων του βιβλίου ή της χαμηλότερης καθορισμένης τιμής ή της μεταβολής της καθορισμένης τιμής.

Η εφαρμογή του κώδικα παρέχει ορισμένη προστασία εναντίον των κινδύνων που προκύπτουν στις περιπτώσεις αυτές για τους βιβλιοπώλες που αγόρασαν τα συγκεκριμένα βιβλία με τη σκέψη ότι θα τύχουν προστασίας, μέσω των καθορισμένων τιμών των βιβλίων, εναντίον ανταγωνισμού από περισσότερο ελκυστικές προσφορές άλλων βιβλιοπωλών. Σκοπός της δημοσίευσης και εφαρμογής του κώδικα είναι επομένως να περιορίσει την πλήρη εκμετάλλευση από τους βιβλιοπώλες (ή τους εκδότες) των δυνατοτήτων ανταγωνισμού που παρουσιάζονται στις παραπάνω περιπτώσεις και, έτσι, να συμβάλει στην κατά το δυνατόν αποτελεσματική τήρηση του συστήματος καθορισμένων τιμών και να το ενισχύσει.

(55) Ο κανονισμός λεσχών βιβλίου έχει ως αντικείμενο και αποτέλεσμα τον περιορισμό των αρνητικών αποτελεσμάτων επί της τήρησης του συστήματος καθορισμένων τιμών που ενδέχεται να προκύψουν από την εκ των πραγμάτων περιγραφή των συμφωνιών, όσον αφορά τα βιβλία που χαρακτηρίστηκαν βιβλία καθορισμένης τιμής, από τις λέσχες βιβλίων.

Ο κανονισμός περιορίζει τις δυνατότητες ανταγωνισμού τιμών μεταξύ λεσχών βιβλίου και βιβλιοπωλών επιβάλλοντας χρονικά όρια που πρέπει να τηρούν οι λέσχες βιβλίου πριν την ανακοίνωση προσφορών και εξαρτώντας την εκποίηση σε μειωμένη τιμή εκδόσεων των λεσχών βιβλίου από τη συναίνεση του εκδότη.

Τα μέλη της Ένωσης επιτρέπεται καταρχήν να χορηγούν δικαιώματα λέσχης βιβλίου μόνο σε λέσχες βιβλίου που έχουν καταχωρηθεί από την Ένωση ότι υπέγραψαν και συμφώνησαν με τον κανονισμό, καθιστώντας έτσι σχεδόν αδύνατη εμπορικά τη λειτουργία μιας λέσχης βιβλίου χωρίς την τήρηση του κανονισμού.

Κατά συνέπεια, όπως επιβεβαιώθηκε από την Ένωση, ο κανονισμός αποτελεί όργανο των συμφωνιών και συντελεί στην τήρηση των σκοπών τους.

(56) Όσον αφορά τους όρους της εθνικής περιόδου πώλησης βιβλίων η Επιτροπή θεωρεί ότι μολονότι η πώληση θεωρείται ως ευκαιρία παρέκκλισης από την καθορισμένη τιμή κατά τρόπο εν μέρει παρόμοιο με αυτόν που προβλέπεται στη ρήτρα ii) των συμφωνιών (βλέπε σημείο 10) και επιτράπηκε από την Ένωση προφανώς για να περιορισθούν τα αρνητικά αποτελέσματα που προέρχονται από την πλήρη εφαρμογή των συμφωνιών «Η περίοδος αυτή πώλησης βιβλίων παρέχει στους βιβλιοπώλες εκδότες τη δυνατότητα μία φορά το έτος να εκποιούν οι ίδιοι βιβλία των οποίων οι πωλήσεις παραμένουν χαμηλές και να εξευρίσκουν πόρους για την εκ νέου αποθεματοποίηση, δίνει δε στο κοινό κατά τακτά χρονικά διαστήματα την ευκαιρία να αποκτά βιβλία σε τιμές ευκαιρίας για ένα δεκαπενθήμερο το χρόνο» (Ετήσια Έκθεση της Ένωσης 1980-1981, σ. 64) οι όροι αυτοί, που πρέπει να τηρούνται κατά τη διάρκεια της περιόδου πωλήσεων από τους συμμετέχοντες εκδότες και εμπόρους χονδρικής και λιανικής πωλήσεως, έχουν ως αντικείμενο και αποτέλεσμα τη ρύθμιση των τρόπων με τους οποίους εκδότες και ειδικά βιβλιοπώλες μπορούν να επιδιώκουν την εξαφάνιση των αρνητικών αυτών αποτελεσμάτων που προβάλλονται από αυτούς. Έτσι, οι όροι συμβάλλουν στην τήρηση του συστήματος καθορισμένων τιμών κατά το δυνατότερο αποτελεσματικό τρόπο.

(57) Οι όροι αναγραφής στον οδηγό βιβλιοπωλών επιφέρουν επίσης περιοριστικά αποτελέσματα. Ο οδηγός επιδιώκει και θεωρείται ότι αποτελεί έναν οδηγό των καλόπιστων βιβλιοπωλών και για ένα βιβλιοπώλη το γεγονός ότι δεν αναφέρεται σ' αυτόν αποτελεί ανταγωνιστικό μειονέκτημα σε σύγκριση με κάποιον ο οποίος αναφέρεται σ' αυτόν, του οποίου η ύπαρξη και τα στοιχεία καθίστανται γνωστά σε όλους τους εκδότες μέσω μιας έκδοσης που προορίζεται ειδικά να αποτελέσει οδηγό για τους εκδότες οι οποίοι θα ανατρέχουν σ' αυτήν.

Το μειονέκτημα αυτό αφορά κυρίως τους βιβλιοπώλες οι οποίοι δεν επιθυμούν να προσχωρήσουν στην υποχρέωση της τήρησης καθορισμένων τιμών και πωλούν μόνο βιβλία μη καθορισμένων τιμών.

(58) Τα περιοριστικά αποτελέσματα των συμφωνιών και οι κανόνες εκτέλεσης και άλλοι σχετικοί κανόνες ενισχύονται από ένα μηχανισμό μέτρων επιβολής που προβλέπεται στις συμφωνίες. Ο μηχανισμός αυτός, που προβλέπει τον κεντρικό ρόλο της Ένωσης, εξασφαλίζει τον αποτελεσματικότερο έλεγχο της τήρησης των συμφωνιών και των κανόνων.

(59) Αποτελεσματικότερος έλεγχος της τήρησης των τυποποιημένων όρων πωλήσεων εξασφαλίζεται επίσης από τον οδηγό βιβλιοπωλών, ο οποίος αναφέρει μόνο βιβλιοπώλες που δήλωσαν ότι αποδέχονται τους όρους και ανέλαβαν την απόλυτη υποχρέωση να τους τηρούν. Διευκολύνεται έτσι ο έλεγχος από την Ένωση, τους εκδότες και τους βιβλιοπώλες.

4. *Επίδραση στον ανταγωνισμό*

(60) Οι συμφωνίες και οι κανόνες εκτέλεσης και άλλοι σχετικοί κανόνες περιορίζουν τον ανταγωνισμό σε σημαντικό βαθμό. Η μεγάλη πλειοψηφία των εκδοτικών βιομηχανιών του Ηνωμένου Βασιλείου αποτελούν μέλη της Ένωσης. Αυτές και ένας σημαντικός αριθμός μη μελών ανέλαβαν να εφαρμόζουν και να εκτελούν τους τυποποιημένους όρους πωλήσεων που περιέχονται στις συμφωνίες και τους κανόνες εκτέλεσης των συμφωνιών, ειδικότερα χρησιμοποιώντας τα δικαιώματα που τους αναγνωρίζονται κατά το εθνικό δίκαιο.

Η εκτίμηση του μεγέθους της επίδρασης των άλλων σχετικών με τη συμφωνία κανόνων δεν μπορεί να αποχωρισθεί από αυτήν που αφορά τις συμφωνίες.

Επιπλέον, πρέπει να σημειωθεί ότι, όπως επιβεβαιώθηκε από την Ένωση, ο κώδικας παροχών μπορεί να τηρείται από τους περισσότερους εκδότες βιβλίων καθορισμένης τιμής. Ο κανονισμός λεσχών βιβλίων είναι δεσμευτικός για τα μέλη της Ένωσης και πρέπει να τηρείται και να εφαρμόζεται από αυτά. Οι όροι της εθνικής περιόδου πώλησης βιβλίων πρέπει να τηρούνται από βιβλιοπώλες. Ο οδηγός βιβλιοπωλών μπορεί να θεωρηθεί σαν παραπομπή ευρείας χρήσης, η οποία ανανεώνεται από την Ένωση κάθε δύο μήνες.

(61) Πολύ μεγάλο ποσοστό των βιβλίων που πωλούνται στο Ηνωμένο Βασίλειο και την Ιρλανδία αποτελούν βιβλία καθορισμένης τιμής και, καθώς προωθούνται στην αγορά από συμβαλλόμενους στις συμφωνίες, υπόκεινται στις διατάξεις των συμφωνιών αυτών και τους κανόνες εκτέλεσης και, για τα περισσότερα από τα βιβλία καθορισμένης τιμής, στους σχετικούς με τις συμφωνίες κανόνες.

(62) Τέλος, η Επιτροπή θεωρεί ότι οι συμφωνίες και οι κανόνες εκτέλεσης και άλλοι σχετικοί κανόνες καθώς και ο οδηγός των βιβλιοπωλών αύξησαν (και εξακολουθούν να αυξάνουν) τη διαφάνεια και την ασφάλεια των εκδοτών τους προς την εμπορική συμπεριφορά των άλλων εκδοτών και των βιβλιοπωλών όσον αφορά τις εκπτώσεις που επιτρέπεται να προσφέρονται ως εξαίρεση από τον κανόνα καθορισμού της τιμής και όσον αφορά το χρονικό σημείο πέρα από το οποίο άλλες εκδόσεις βιβλίων καθορισμένης τιμής επιτρέπεται να προσφέρονται στην αγορά ή πέρα από το οποίο η καθορισμένη τιμή μειώνεται ή καταργείται.

Έτσι, οι συμφωνίες και οι κανόνες διευκόλυναν και συνέβαλαν στη διατήρηση ή θέσπιση καθορισμένων τιμών βιβλίων από μεγάλο αριθμό εκδοτών και εξακολουθούν να πράττουν το ίδιο.

5. *Επίδραση στις συναλλαγές μεταξύ κρατών μελών*

(63) Οι συμφωνίες και οι κανόνες εκτέλεσης ισχύουν για όλες τις πωλήσεις βιβλίων καθορισμένης τιμής στο Ηνωμένο Βασίλειο και την Ιρλανδία, ενώ οι σχετικοί με τη συμφωνία κανόνες ισχύουν για τις περισσότερες από τις πωλήσεις αυτές. Έτσι, ουσιαστικά όλες οι εξαγωγές βιβλίων καθορισμένης τιμής από το Ηνωμένο Βασίλειο προς την Ιρλανδία — που αντιπροσωπεύουν τη μεγάλη πλειονότητα των συνολικών εξαγωγών βιβλίων από το Ηνωμένο Βασίλειο προς την Ιρλανδία καθώς και των εισαγωγών βιβλίων στην Ιρλανδία — διέπονται από αυτούς. Το ίδιο ισχύει και για όλες τις επανεισαγωγές βιβλίων καθορισμένης τιμής από την Ιρλανδία προς το Ηνωμένο Βασίλειο.

(64) Οι συμφωνίες και κατά συνέπεια η υποχρέωση εφαρμογής της καθορισμένης τιμής ισχύει επίσης για όλες τις εξαγωγές βιβλίων καθορισμένης τιμής από βιβλιοπώλες στο Ηνωμένο Βασίλειο και την Ιρλανδία στην περίπτωση που οι πωλήσεις γίνονται προς αγοραστές εκτός του Ηνωμένου Βασιλείου και της Ιρλανδίας που δεν είναι βιβλιοπώλες.

(65) Επιπλέον, οι συμφωνίες αφορούν όλες τις πωλήσεις από βιβλιοπώλες εντός του Ηνωμένου Βασιλείου και της Ιρλανδίας βιβλίων επανεισαχθέντων από άλλα κράτη μέλη και τις καθορισμένες τιμές που ισχύουν γι' αυτά εάν τα βιβλία:

— χαρακτηρίσθηκαν ως βιβλία καθορισμένης τιμής για πωλήσεις εντός του Ηνωμένου Βασιλείου και της Ιρλανδίας και

— εξήχθησαν από οποιονδήποτε έμπορο χονδρικής ή λιανικής πωλήσεως στο Ηνωμένο Βασίλειο και την Ιρλανδία προς αυτά τα κράτη μέλη.

(66) Τέλος, το μεγαλύτερο ποσοστό βιβλίων που εισάγονται στο Ηνωμένο Βασίλειο και την Ιρλανδία από άλλα κράτη μέλη, όπου τα βιβλία αυτά εκδόθηκάν, αποτελούν επίσης βιβλία καθορισμένης τιμής κατά την έννοια των συμφωνιών.

(67) Σε όλες αυτές τις περιπτώσεις οι εκδότες, βιβλιοπώλες και λέσχες βιβλίου δεν είναι ελεύθεροι ως προς τον καθορισμό των όρων πωλήσεων και αφορούν τις εμπορικές εκδόσεις και τις εκδόσεις ομίλων βιβλίων για τα βιβλία καθορισμένης τιμής. Οι συμφωνίες και οι κανόνες εκτέλεσης και άλλοι σχετικοί κανόνες συνεπώς επιδρούν πραγματικά και δυνητικά στις συναλλαγές μεταξύ κρατών μελών σε σημαντικό βαθμό.

6. *Συμπεράσματα*

(68) Ενόψει των παραπάνω συνεπειών τους οι συμφωνίες και οι κανόνες εκτέλεσης και άλλοι σχετικοί κανόνες εμπίπτουν στην απαγόρευση του άρθρου 85 παράγραφος 1 στο βαθμό που καλύπτουν τις συναλλαγές βιβλίων μεταξύ κρατών μελών.

Β. Άρθρο 85 παράγραφος 3

(69) Σύμφωνα με το άρθρο 85 παράγραφος 3, οι διατάξεις του άρθρου 85 παράγραφος 1 της συνθήκης ΕΟΚ, δύνανται να κηρυχθούν ανεφάρμοστες στην περίπτωση κάθε συμφωνίας μεταξύ επιχειρήσεων η οποία συμβάλλει στη βελτίωση της παραγωγής ή διανομής των προϊόντων ή στην προώθηση της τεχνικής ή οικονομικής προόδου, εξασφαλίζοντας συγχρόνως στους καταναλωτές δίκαιο τμήμα από το όφελος που προκύπτει και η οποία:

α) δεν επιβάλλει στις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις περιορισμούς μη απαραίτητους για την επίτευξη των στόχων αυτών και

β) δεν παρέχει στις επιχειρήσεις αυτές τη δυνατότητα καταργήσεως του ανταγωνισμού επί σημαντικού τμήματος των σχετικών προϊόντων.

(70) Όπως θα αναφερθεί πιο κάτω, η Επιτροπή θεωρεί ότι τουλάχιστον μία από τις δύο αυτές τελευταίες προϋποθέσεις του άρθρου 85 παράγραφος 3 δεν ικανοποιείται, όπως η προϋπόθεση ότι οι συμφωνίες δεν επιβάλλουν περιορισμούς μη απαραίτητους για την επίτευξη των στόχων των συμφωνιών.

1. *Αναγκαιότητα των περιορισμών*

(71) Η Ένωση, στην κοινοποίηση των συμφωνιών, εξέθεσε ότι χωρίς την κοινή εφαρμογή των τυποποιημένων όρων από τους εκδότες δεν θα μπορούσε να εξασφαλιστεί η προστασία των βιβλιοπωλών, όπως στην περίπτωση των βιβλίων καθορισμένης τιμής. Τα επιχειρήματα, όμως, τα οποία προβλήθηκαν προς το σκοπό αυτό (τα ίδια με αυτά που προβλήθηκαν στο πλαίσιο των εθνικών δικών που αναφέρονται στην παράγραφο 43) αφορούν όχι τόσο την ανάγκη κοινής εφαρμογής καθιερωμένων όρων στις περιπτώσεις βιβλίων καθορισμένων τιμών, αλλά κατά μείζονα λόγο το ερώτημα εάν αυτός καθαυτός ο καθορισμός τιμών είναι απαραίτητος για την επίτευξη των επιδιωκόμενων στόχων. Η Επιτροπή είναι της γνώμης ότι οι δύο απόψεις πρέπει να εξεταστούν ανεξάρτητα.

(72) Κατά την ακρόαση, η Ένωση ανέλυσε τη θέση της εκθέτοντας ότι, για τους παρακάτω λόγους, τα οφέλη που θεωρούνταν ότι προκύπτουν από τις συμφωνίες δεν θα ήταν δυνατό να επιτευχθούν και δεν θα επιτυγχάνονταν τελικά παρέχοντας απλώς ατομικά σε κάθε εκδότη το νόμιμο δικαίωμα να καθορίζει τιμές λιανικής πωλήσεως των βιβλίων που εκδίδει:

i) δεν είναι εφικτό για κάθε εκδότη ατομικά να ανακοινώνει, σε κάθε βιβλιοπώλη, τους ατομικούς όρους πωλήσεών του. Σύμφωνα με τη νομοθεσία του Ηνωμένου Βασιλείου, μόνο κατ' αυτόν τον τρόπο είναι δυνατόν να εφαρμοστεί στο Ηνωμένο Βασίλειο ο όρος της διατήρησης των τιμών λιανικής πωλήσεως εναντίον όχι μόνον άμεσων αλλά επίσης και έμμεσων αγοραστών·

ii) δεν είναι εφικτό για τους βιβλιοπώλες να τηρήσουν διαφοροποιημένους όρους διατήρησης των τιμών λιανικής πωλήσεως που έχουν επιβληθεί από εκατοντάδες διαφορετικούς εκδότες. Για να είναι λογικοί και εφικτοί οι όροι αυτοί, όταν ισχύουν επί των βιβλίων, πρέπει να επιτρέπονται εξαιρέσεις. Οι βιβλιοπώλες θα θεωρούσαν αδύνατο να τηρούν μια βάση που ποικίλλει από βιβλίο σε βιβλίο ανάλογα με τον εκδότη του, με διάφορους όρους που προβλέπουν διάφορες εξαιρέσεις. Οι όροι αυτοί, συνεπώς, είναι αναγκαίο να αναχθούν σε τυποποιημένους όρους·

iii) για να καταστεί δυνατό να παρουσιάσει το όλο σύστημα τα οφέλη που η Ένωση θεωρεί ότι παρέχει, κάθε βιβλιοπώλης πρέπει να έχει την εμπιστοσύνη ότι όταν πωλεί ένα βιβλίο ως βιβλίο καθορισμένης τιμής, οι ανταγωνιστές του υπόκεινται στους ίδιους όρους όπως και αυτός, αναφορικά με το βιβλίο αυτό, ώστε κανείς δεν θα αποκομίζει άδικα πλεονεκτήματα έναντι των άλλων. Οι συμφωνίες παρέχουν στους βιβλιοπώλες την εμπιστοσύνη αυτή·

iv) η παρακολούθηση της τήρησης των τυποποιημένων όρων, και η επιβολή εφαρμογής τους — σε έσχατη περίπτωση και ενώπιον των δικαστηρίων — μπορεί να αναληφθεί στην πράξη μόνο από την Ένωση ενεργώντας για όλους τους εκδότες.

(73) Για να εκτιμηθεί αν οι περιορισμοί που προβλέπουν οι συμφωνίες είναι απαραίτητοι για την επίτευξη των σκοπών των συμφωνιών, είναι σημαντικό καταρχήν να υπενθυμιστούν οι σκοποί των συμφωνιών αυτών.

Η Ένωση υποστηρίζει ότι η παρακώλυση της ακριβούς λειτουργίας των συμφωνιών θα αναγκάσει τους βιβλιοπώλες που τηρούν αποθέματα να παραγγείλουν λιγότερα αντίτυπα του ίδιου βιβλίου και λιγότερα βιβλία ενόψει του κινδύνου να πωληθούν αυτά σε χαμηλότερες τιμές αλλού και να αφήσουν αυτούς με αποθέματα που δεν θα μπορούν να πωλήσουν. Κατ' αυτόν τον τρόπο θα μειωθεί ο αριθμός των βιβλιοπωλών που τηρούν αποθέματα. Καθώς τα αποθέματα και η έκθεση των εμπορευμάτων θεωρούνται ουσιαστικά για τις πωλήσεις, οι πωλήσεις κατά συνέπεια θα πέσουν, οι εκδότες θα τυπώνουν μικρότερες εκδόσεις και το κόστος θα ανέλθει. Ως αποτέλεσμα αυτού και λαμβανομένου υπόψη ότι οι έμποροι θα ζητήσουν από τους εκδότες μεγαλύτερες εκπτώσεις, οι τιμές των βιβλίων θα ανέλθουν. Ταυτόχρονα, δεν θα είναι πλέον δυνατόν να εκδίδονται βιβλία με μικρούς αριθμούς αντιτύπων.

Για να αποφευχθούν οι συνέπειες αυτές, η Ένωση θεωρεί σημαντικό η τιμή λιανικής πώλησης ενός βιβλίου να είναι η ίδια σε όλα τα καταστήματα και να μην υπάρχει ανταγωνισμός τιμών για το ίδιο βιβλίο.

(74) Όπως προκύπτει από τη θέση που παίρνει (βλέπε σημείο 72) η Ένωση επικαλείται τα επιχειρήματα που αναφέρονται στο σημείο 72 για να αποδείξει ότι για την επίτευξη των σκοπών των συμφωνιών είναι απαραίτητη μια συλλογική συμφωνία και ότι ατομικές συμφωνίες διατήρησης κάθετων τιμών λιανικής πωλήσεως για τα βιβλία δεν επαρκούν.

(75) Δεν αποτελεί θέμα της υποθέσεως αυτής να αποφασιστεί ποιο σύστημα διανομής είναι το καλύτερο για μια συγκεκριμένη εθνική αγορά, ώστε να επιτευχθούν οι στόχοι που έχει θέσει η Ένωση. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, ο ρόλος της Επιτροπής είναι να ασχοληθεί με ένα σύστημα καθορισμού τιμών το οποίο περιλαμβάνει εξαγωγές σε κράτη μέλη, και συγκεκριμένα στην Ιρλανδία, καθώς και εισαγωγές και επανεισαγωγές από άλλα κράτη μέλη, περιλαμβανομένης της Ιρλανδίας. Το σύστημα αυτό, όπως εφαρμόζεται επί του παρόντος, αποκλείει τον ανταγωνισμό τιμών που προκύπτει από το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών σε επίπεδο διανομής. Η Επιτροπή έχει ήδη διατυπώσει τη γνώμη της στην απόφασή της 82/123/ΕΟΚ στην υπόθεση αριθ. IV/428-VBBB/VBVB [1], ότι ένα συλλογικό σύστημα διατηρήσεως τιμών μεταπώλησης, του είδους που περιλαμβάνεται στην εν λόγω συμφωνία το οποίο συνεπάγεται την επιβολή περιορισμών στην εμπορική ανταγωνιστικότητα μεταξύ κρατών μελών, δεν είναι απαραίτητο για τη βελτίωση του τρόπου εκδόσεως και διανομής των εν λόγω βιβλίων.

Η Επιτροπή εξακολουθεί να αναγνωρίζει το σημαντικό πολιτιστικό ρόλο που παίζουν τα βιβλία μεταξύ των άλλων πολιτιστικών μέσων. Ωστόσο, είναι πεπεισμένη ότι οι συμβαλλόμενοι μπορούν να χρησιμοποιήσουν λιγότερο περιοριστικά μέτρα για να βελτιώσουν την έκδοση και διανομή βιβλίων.

(76) Σχετικά με το πρώτο επιχείρημα της Ένωσης όσον αφορά την αναγκαιότητα της κοινής εφαρμογής των τυποποιημένων όρων, όπως το μη εφικτό της ανακοίνωσης από κάθε εκδότη ατομικά των τυποποιημένων όρων σε κάθε βιβλιοπώλη, η Επιτροπή σημειώνει ότι ο όρος της ανακοίνωσης αυτής προς τους βιβλιοπώλες ώστε να επιβάλει ο εκδότης την τήρηση των τυποποιημένων όρων ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων εναντίον έμμεσων αγοραστών με τους οποίους ο εκδότης δεν ήλθε σε άμεση επαφή, αποτελεί όρο που προβλέπεται στο εθνικό δίκαιο και η εφαρμογή του οποίου περιορίζεται στο έδαφος του Ηνωμένου Βασιλείου. Η προβαλλόμενη σαν πρακτική δυσκολία συμμόρφωσης προς ένα τέτοιο όρο, που επιβάλλεται επί τούτου από το δίκαιο ενός κράτους μέλους και έχει ως αποτέλεσμα να καταστήσει την εφαρμογή και εκτέλεση των ατομικών συμφωνιών καθορισμού τιμών πωλήσεως σ' αυτό το κράτος μέλος δυσκολότερη, δεν μπορεί να προβληθεί ως επιχείρημα για την αποδοχή, κατά το κοινοτικό δίκαιο, αυστηρότερων περιορισμών, μέσω μιας συλλογικής συμφωνίας καθορισμού τιμών πωλήσεως που καλύπτει το εμπόριο με τα άλλα κράτη μέλη.

(77) Όσον αφορά αυτό πρέπει να τονισθεί ότι ο όρος της ανακοίνωσης ισχύει μόνο για την εκτέλεση και εφαρμογή των συμφωνιών στο Ηνωμένο Βασίλειο και δεν αφορά την Ιρλανδία, όπου ο νόμος δεν προβλέπει έναν τέτοιο όρο. Έτσι, η χρήση του επιχειρήματος της ανακοίνωσης δεν έχει καμία σημασία.

(78) Εν τοιαύτη περιπτώσει, η Επιτροπή δεν βλέπει πώς η προβαλλόμενη πρακτική ανάγκη συγκέντρωσης των ατομικών κοινοποιήσεων σε ένα κοινό σύστημα κοινοποιήσεων μπορεί να αποτελέσει δικαιολογία για πιο εκτεταμένες συμφωνίες για ομοιόμορφους όρους πωλήσεων οι οποίοι θεωρούνται από την Ένωση ως βασικό μέσο για την επίτευξη των σκοπών των συμφωνιών.

Έτσι, η Επιτροπή δεν θεωρεί ότι το επιχείρημα αυτό απαντά στο ερώτημα αν μια συλλογική συμφωνία διατήρησης των τιμών μεταπώλησης είναι απαραίτητη.

(79) Ως προς το δεύτερο επιχείρημα της Ένωσης, δηλαδή ότι για τους βιβλιοπώλες είναι στην πράξη ανέφικτη η τήρηση μεγάλου αριθμού όρων καθορισμού τιμών των βιβλίων, η Επιτροπή θεωρεί ότι το επιχείρημα αυτό είναι συναφές προς το ζήτημα της ποσότητας που διανέμει κάθε βιβλιοπώλης ξεχωριστά.

[1] ΕΕ αριθ. L 54 της 25. 2. 1982, σ. 36.

(80) Όσον αφορά αυτό πρέπει να σημειωθεί ότι σημαντικό μέρος των συνολικών πωλήσεων βιβλίων αποτελείται από βιβλία που εκδίδονται από σχετικά μικρό αριθμό εκδοτών.

Επιπλέον, η μεγάλη πλειονότητα των βιβλιοπωλών, ιδιαίτερα καπνοπώλες, πράκτορες εφημερίδων, πολυκαταστήματα και υπεραγορές και ακόμη μικρότερα ειδικευμένα βιβλιοπωλεία, διαθέτουν μια περιορισμένη σειρά βιβλίων.

Ενόψει των δεδομένων αυτών είναι δυνατόν να συναχθεί ότι οι περισσότεροι βιβλιοπώλες συναλλάσσονται και αντιμετωπίζουν μόνο περιορισμένο αριθμό εκδοτών και όρων πωλήσεων.

Η κατάσταση μπορεί να είναι διαφορετική για τα βιβλιοπωλεία που διατηρούν αποθέματα αλλά είναι δύσκολο να δικαιολογηθεί ακριβώς, γιατί η διαχείρισή τους δεν είναι σε θέση να αντεπεξέλθει σ' αυτό το πρόσθετο έργο.

(81) Σε άμεση συνάφεια με τα παραπάνω, η Επιτροπή σημειώνει ότι στην Ιρλανδία, κατά το ισχύον σύστημα καθορισμού τιμών μεταπωλήσεως, οι βιβλιοπώλες αναγκάζονται να καθορίζουν τις τιμές μεταπωλήσεων των βιβλίων καθορισμένων τιμών τα οποία αντιπροσωπεύουν σημαντικό τμήμα των συνολικών πωλήσεων, κατά βιβλίο, αφού πρέπει να μετατρέψουν σε ιρλανδικές λίρες την καθορισμένη σε λίρες στερλίνες τιμή.

(82) Επιπλέον, οι βιβλιοπώλες ενδέχεται να μην επιθυμούν να πωλήσουν όλα τα βιβλία ταυτόχρονα σε χαμηλότερη τιμή αλλά, αντιθέτως, να μειώσουν τις τιμές μόνο για ορισμένο αριθμό βιβλίων ταυτόχρονα. Κατά συνέπεια, μόνο σε σχέση με αυτόν τον περιορισμένο αριθμό βιβλίων θα λάβει ο βιβλιοπώλης υπόψη του τις διαφορές που στην περίπτωση ατομικών συμφωνιών καθορισμού τιμών πωλήσεως ενδέχεται να υφίστανται μεταξύ των όρων πωλήσεως των διαφόρων εκδοτών.

(83) Για τους λόγους αυτούς, το δεύτερο επιχείρημα της Ένωσης δεν κρίνεται από την Επιτροπή πειστικό.

(84) Το τρίτο επιχείρημα της Ένωσης, δηλαδή ότι οι συμφωνίες παρέχουν την ασφάλεια στους βιβλιοπώλες ότι, εάν πωλούν ένα βιβλίο ως βιβλίο καθορισμένης τιμής, οι ανταγωνιστές τους θα υπόκεινται στους ίδιους όρους με αυτούς ως προς το εν λόγω βιβλίο, δεν φαίνεται επίσης πειστικό στην Επιτροπή.

Το επιχείρημα αυτό βασίζεται στην εκτίμηση της Ένωσης ότι οι βιβλιοπώλες δεν έχουν την ίδια εμπιστοσύνη έναντι των κατ' ιδίαν μελών της όταν αυτά συναλλάσσονται με ατομικές συμφωνίες καθορισμού τιμών πωλήσεως όπως όταν συναλλάσσονται μέσω της συλλογικής συμφωνίας. Η Επιτροπή πάντως δεν κατανοεί για ποιο λόγο η Ένωση δυσπιστεί τόσο ως προς τη συμπεριφορά των εκδοτών έναντι των βιβλιοπωλών. Ακόμη περισσότερο όταν ληφθεί υπόψη ότι οι περισσότεροι εκδότες είναι μέλη της Ένωσης. Το επιχείρημα της Ένωσης καθίσταται ακόμα περισσότερο συζητήσιμο δεδομένου ότι η συμφωνία δεν αποκλείει σε ορισμένες περιπτώσεις στους εκδότες να επιτρέπουν στους βιβλιοπώλες την παροχή εκπτώσεων εκτός των ομοιόμορφων εκπτώσεων που προβλέπονται από τις συμφωνίες.

(85) Το τέταρτο επιχείρημα της Ένωσης, δηλαδή ότι ο έλεγχος της τήρησης των τυποποιημένων όρων και η επιβολή εφαρμογής τους μπορεί, στην πράξη, να αναληφθεί μόνο από την Ένωση, δεν εξηγεί, κατά τη γνώμη της Επιτροπής, γιατί μια συλλογική συμφωνία με ομοιόμορφους όρους πωλήσεων είναι απαραίτητη. Έτσι, το επιχείρημα αυτό δεν πείθει για την αναγκαιότητα συλλογικής συμφωνίας.

2. *Συμπεράσματα*

(86) Η Επιτροπή συμπεραίνει από τα ανωτέρω ότι οι συμφωνίες δεν είναι απαραίτητες για την επίτευξη των σκοπών τους. Εφόσον μια συμφωνία για να εξαιρείται από την απαγόρευση του άρθρου 85 παράγραφος 1 πρέπει να ικανοποιεί όλους τους όρους του άρθρου 85 παράγραφος 3, οι συμφωνίες αυτές δεν εξαιρούνται. Κατά συνέπεια δεν είναι αναγκαίο να εξετασθεί εάν οι συμφωνίες ικανοποιούν τους άλλους όρους του άρθρου 85 παράγραφος 3.

Γ. Άρθρο 3 του κανονισμού αριθ. 17

(87) Αν η Επιτροπή διαπιστώσει, κατόπιν αιτήσεως ή αυτεπαγγέλτως, παράβαση των διατάξεων του άρθρου 85 της συνθήκης ΕΟΚ, δύναται, κατ' εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 3 παράγραφος 1 του κανονισμού αριθ. 17, να υποχρεώσει με απόφαση τις συμμετέχουσες επιχειρήσεις ή ενώσεις επιχειρήσεων να παύσουν τη διαπιστωθείσα παράβαση.

(88) Όμως εξετέθη ανωτέρω, οι κοινοποιηθείσες συμφωνίες και κανόνες εκτέλεσης και άλλοι σχετικοί κανόνες συνιστούν παράβαση του άρθρου 85. Πρέπει, συνεπώς, να υποχρεωθούν οι συμμετέχοντες συμβαλλόμενοι και η Ένωση να παύσουν αμέσως την παράβαση.

(89) Για να καταστεί σαφές σε όλες τις επιχειρήσεις του τομέα του εμπορίου βιβλίων ότι έπαυσαν οριστικά οι περιορισμοί του ανταγωνισμού όσον αφορά τον καθορισμό των τιμών των βιβλίων, η Ένωση πρέπει να υποχρεωθεί να πληροφορήσει ιδιαίτερα όλες τις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις γραπτώς, όπως τις λέσχες βιβλίων στο Ηνωμένο Βασίλειο και τους αναφερόμενους στον οδηγό βιβλιοπωλών βιβλιοπώλες, ότι καταργήθηκαν οι περιορισμοί του ανταγωνισμού, να προσδιορίσει τις πρακτικές συνέπειες της καταργήσεως αυτής για το εμπόριο βιβλίων μεταξύ Ηνωμένου Βασιλείου και άλλων κρατών μελών. Εντός δύο μηνών από της λήψεως της παρούσης αποφάσεως πρέπει να υποβληθεί στην Επιτροπή για έγκριση σχέδιο ανακοινώσεως,

ΕΞΕΔΩΣΕ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΑΠΟΦΑΣΗ:

Άρθρο 1

Συνιστούν παράβαση του άρθρου 85 παράγραφος 1 της συνθήκης ΕΟΚ στο βαθμό που καλύπτουν τις εμπορικές συναλλαγές βιβλίων μεταξύ κρατών μελών:

α) οι συμφωνίες για τα βιβλία καθορισμένης τιμής μεταξύ επιχειρήσεων που αναφέρονται στα παραρτήματα I και II της απόφασης αυτής και συνήφθησαν αρχικά το 1957, όπως και:

β) οι αποφάσεις της Ένωσης Εκδοτών σχετικά με τις εκπτώσεις σε βιβλιοθήκες και πράκτορες βιβλίων και τις ποσοτικές εκπτώσεις·

γ) ο αποκαλούμενος κώδικας παροχών που συντάχθηκε και δημοσιεύθηκε από την Ένωση Εκδοτών·

δ) ο κανονισμός για τις λέσχες βιβλίου της Ένωσης Εκδοτών·

ε) οι αποφάσεις της Ένωσης Εκδοτών για τους όρους που ρυθμίζουν την ετήσια εθνική περίοδο πώλησης βιβλίων·

στ) η απόφαση της Ένωσης Εκδοτών για τους όρους αναφοράς των βιβλιοπωλών στον οδηγό βιβλιοπωλών.

Άρθρο 2

Απορρίπτεται η κατά το άρθρο 85 παράγραφος 3 της συνθήκης ΕΟΚ αίτηση εξαίρεσης για τις συμφωνίες και τους κανόνες εκτέλεσης και άλλους σχετικούς κανόνες.

Άρθρο 3

Η Ένωση Εκδοτών υποχρεούται να παύσει αμέσως την παράβαση που αναφέρεται στο άρθρο 1.

Άρθρο 4

1. Η Ένωση Εκδοτών πληροφορεί γραπτώς τις επιχειρήσεις που αναφέρονται στα παραρτήματα I και II της παρούσας απόφασης, τις λέσχες βιβλίων που είναι εγκατεστημένες στο Ηνωμένο Βασίλειο και τους βιβλιοπώλες που αναφέρονται στον οδηγό βιβλιοπωλών ότι έπαυσε η παράβαση, εκθέτοντας ταυτόχρονα τις πρακτικές συνέπειες που προκύπτουν από το γεγονός αυτό για το εμπόριο βιβλίων μεταξύ Ηνωμένου Βασιλείου και των άλλων κρατών μελών.

2. Η Ένωση Εκδοτών οφείλει να υποβάλει στην Επιτροπή για έγκριση σχετικό σχέδιο ανακοινώσεως εντός δύο μηνών από της λήψεως της παρούσας αποφάσεως.

Άρθρο 5

Η απόφαση αυτή απευθύνεται στην Publishers Association, 19 Bedford Square, GB — London WC1B 3HJ.

Βρυξέλλες, 12 Δεκεμβρίου 1988.

Για την Επιτροπή

Peter SUTHERLAND

Μέλος της Επιτροπής

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ I

Κατάλογος των συμβαλλόμενων εκδοτών στη συμφωνία σχετικά με τα βιβλία σε καθορισμένη τιμή και οι οποίοι είναι εγγεγραμμένα μέλη στην Ένωση Εκδοτών

Abacus Press,
Abacus House,
Speldhurst Road,
Tunbridge Wells,
Kent TN4 OHU;

Abson Books,
Abson, Wick,
Bristol BS15 5TT;

Academy Editions,
7 Holland Street,
London W8;

Addison-Wesley Publishers Ltd,
Finchampstead Road,
Wokingham,
Berkshire, RG11 2NZ;

Advisory Unit for Microtechnology in Education,
Endymion Road,
Hatfield,
Hertfordshire AL10 8AU;

Agricultural Training Board,
Bourne House,
32-34 Beckenham Road,
Kent BR3 4PB;

Aldwych Press Ltd,
3 Henrietta Street,
London WC2E 8LU;

Philip Allan Publishers Ltd,
Market Place,
Deddington,
Oxford OX5 4SE;

Allen (J.A.) & Co. Ltd,
1 Lower Grosvenor Place,
Buckingham Palace Road,
London SW1W OEL;

Alpine Fine Art Collection (UK) Ltd,
5 Grosvenor Cottages,
Eaton Terrace,
London SW1;

Angel Press,
PO Box 60,
East Wittering,
Chichester,
West Sussex PO20 8NJ;

Apollo Publishing,
Realtex House,
Leeds Road,
Rawdon,
Leeds LS19 6AX;

Architectural Press Ltd,
9 Queen Anne's Gate,
London SW1H 9BY;

Alan Armstrong & Associates Ltd,
76 Park Road,
London NW1 4SH;

Association of County Councils,
Eaton House,
66a Eaton Square,
London SW1W 9BH;

Athlone Press
44 Bedford Row,
London WC1R 4LY;

Automobile Association
Publishing Division,
Fanum House,
Basingstoke,
Hampshire RG21 2EA;

Bailey Bros & Swinfen Ltd,
Warner House,
Folkestone,
Kent CT19 6PH;

Batsford (B.T.) Ltd,
4 Fitzhardinge Street,
London W1H OHA;

BBC Enterprises (Publications Division),
Woodlands, 80 Wood Lane,
London W12 OTT;

Beaconsfield Publishers Ltd,
20 Chiltern Hills Road,
Beaconsfield,
Buckinghamshire HP9 1PL;

Bedford Square Press,
26 Bedford Square,
London WC1B 3HU;

Better Books,
15a Chelsea Road,
Lower Weston,
Bath BA1 3DU;

BFI Publishing,
British Film Institute,
21 Stephen Street,
London W1P 1PL;

Bibliagora,
PO Box 77,
Feltham,
Middlesex TW14 8JF;

Black (A. & C.) (Publishers) Ltd,
35 Bedford Row,
London WC1R 4JH;

Blackie & Son Ltd,
7 Leicester Place,
London WC2H 7BP;

Blackwell (Basil) Ltd,
108 Cowley Road,
Oxford OX4 1JF;

Blackwell Scientific Publications Ltd,
Osney Mead,
Oxford OX2 OEL;

Book Data Limited,
Northumberland House,
2 King Street,
Twickenham,
Middlesex TW1 3RZ;

Book Guild Ltd,
Temple House,
25 High Street,
Lewes,
East Sussex BN7 2LU;

Books from India (UK) Ltd,
45 Museum Street,
London WC1A 1LR;

Boyars (Marion) Publishers Ltd,
24 Lacy Road,
London SW15 1NL;

British Library,
Bibliographic Services,
2 Sheraton Street,
London W1V 4BH;

British Museum (Natural History),
Cromwell Road,
London SW7 5BD;

British Museum Publications Ltd,
46 Bloomsbury Street,
London WC1B 3QQ;

Burke Publishing Co. Ltd,
Pegasus House,
116-120 Golden Lane,
London EC1Y OTL;

Calder (John) (Publishers) Ltd,
18 Brewer Street,
London W1R 4AS;

Cambridge University Press,
Publishing Division,
The Edinburgh Building,
Shaftesbury Road,
Cambridge CB2 2RU;

Cassell plc,
Artillery House,
Artillery Row,
London SW1;

Castle House Publications Ltd,
28-30 Church Road,
Tunbridge Wells,
Kent TN1 1JP;

Cave (Paul) Publications Ltd,
74 Bedford Place, Southampton,
Hampshire S01 2DF;

CSP Economic Publications Ltd,
Cotswold,
Heol-y-Parc,
Pentyrch,
Nr Cardiff CF4 8ND;

The Central Bureau,
Seymour Mews House,
Seymour Mews,
London W1H 9PE;

Century Hutchinson Ltd,
Brookmount House,
62-65 Chandos Place,
London WC2N 4NW;

Chambers (W. & R.) Ltd,
43-45 Annandale Street,
Edinburgh EH7 4AZ;

Church House Publishing,
Church House,
Great Smith Street,
London SW1P 3NZ;

Clarke (James) and Co. Ltd,
PO Box 60,
50/52 Kingston Street,
Cambridge CB1 2NT;

Collet's (Publishers) Ltd,
Denington Estate,
Wellingborough,
Northamptonshire NN8 2QT;

Collins (William) plc,
Glasgow G4 ONB;

Constable & Co. Ltd,
10 Orange Street,
London WC2H 7EG;

Consumers' Association
2 Marylebone Road,
London NW1 4;

Costello,
43 The High Street,
Tunbridge Wells,
Kent TN1 1XL;

Covenant Publishing Co. Ltd,
6 Buckingham Gate,
London SW1E 6JP;

Curzon Press Ltd,
42 Gray's Inn Road,
London WC1;

Darton, Longman & Todd Ltd,
89 Lillie Road,
London SW6 1UD;

David & Charles Publishers plc,
Brunel House,
Forde Road,
Newton Abbot,
Devon TQ12 4PU;

Dawson (Wm) & Son Ltd,
Cannon House,
Folkestone,
Kent CT19 5EE;

Dent (JM) & Sons Ltd,
33 Welbeck Street,
London W1M 8LX;

Andre Deutsch Ltd,
105-106 Great Russell Street,
London WC1B 3LJ;

Drake Educational Associates,
St Fagan's Road,
Fairwater,
Cardiff CF5 3AE;

East Anglia Resource Organisation,
The Resource Centre,
Back Hill,
Ely,
Cambridgeshire CB7 4DA;

East-West Publications (UK) Ltd,
Newton Works,
27-29 Macklin Street,
London WC2B 5LX;

Edinburgh University Press,
22 George Square,
Edinburgh EH8 9LF;

Educational Evaluation Enterprises,
Awre,
Newnam,
Gloucestershire GL14 1ET;

Educational Data Information Ltd,
Westlands Cottage,
Green Lane,
Shipleybridge,
Horley,
Surrey RH6 9TG;

EITB Publications,
54 Clarendon Road,
Watford WD1 1LB;

Elsevier Applied Science Publishers Ltd,
Crown Road,
Linton Road,
Barking,
Essex IG11 8JU;

Elvendon Press,
The Old Surgery,
High Street,
Goring-on-Thames,
Reading,
Berks RG8 9AW;

Encyclopaedia Britannica International Ltd,
Carew House,
Station Approach,
Wallington,
Surrey SM6 ODA;

European Schoolbooks (Publishing) Ltd,
Croft Street,
Cheltenham,
Gloucestershire GL53 OHX;

Evans Brothers Ltd,
2a Portman Mansions,
Chiltern Street,
London W1M 1LE;

Faber & Faber Ltd,
3 Queen Square,
London WC1N 3AU;

Floris Books,
21 Napier Road,
Edinburgh EH10 5AZ;

Foulsham (W.) & Co. Ltd,
Yeovil Road,
Slough,
Berkshire SL1 4JH;

Foundational Book Co. Ltd,
PO Box 659,
London SW3 6SJ;

Freeman (W.H.) & Co. Ltd,
20 Beaumont Street,
Oxford OX1 2NQ;

French (Samuel) Ltd,
52 Fitzroy Street,
London W1P 6JR;

Gibbons (Stanley) Publications Ltd,
5 Parkside,
Christchurch Road,
Ringwood,
Hampshire BH24 3SH;

Mary Glasgow Publications Ltd,
Avenue House,
131-133 Holland Park Avenue,
London W11 4UT;

Gollancz (Victor) Ltd,
14 Henrietta Street,
London WC2E 8QJ;

Gower Publishing Group Ltd,
Gower House,
Croft Road,
Aldershot, Hampshire GU11 3HR;

Grosvenor Books,
54 Lyford Road,
London SW18 3JJ;

Guiness Superlatives Ltd,
33 London Road,
Enfield,
Middlesex EN2 6DJ;

Haigh & Hochland Ltd,
The Precinct Centre,
Oxford Road,
Manchester M13 9QA;

Harcourt Brace Jovanovich Ltd,
24-28 Oval Road,
London NW1 7DX;

Harper & Row Ltd,
Middlesex House,
34-42 Cleveland Street,
London W1P 5FB;

Harveys Bookshop Ltd,
Magna Road,
Weston,
Leicester LE8 22H;

Headquarters Publishing Co. Ltd,
5 Alexandria Avenue,
West Ealing,
London W13 ONP;

Health Education Authority,
78 New Oxford Street,
London WC1A 1AH;

Christopher Helm Publishers Ltd,
Imperial House,
21-25 North Street,
Bromley,
Kent BR1 1SD;

Herbert Press,
46 Northchurch Road,
London N1 4EJ

Her Majesty's Stationery Office,
St Crispins,
Duke Street,
Norwich NR3 1PD;

Hodder & Stoughton Ltd,
Mill Road,
Dunton Green,
Sevenoaks,
Kent TN13 2YA;

Holmes-McDougall Ltd,
Allander House,
137-141 Leith Walk,
Edinburgh EH6 8NS;

Home Health Education Service,
Alma Park,
Grantham,
Lincolnshire NG31 9SL;

Hotel and Catering Training Board,
International House,
High Street,
Ealing,
London W5 5DB;

Hurst (C.) & Co. (Publishers) Ltd,
38 King Street,
London WC2E 8JT;

Immel Publishing Ltd,
Ely House,
37 Dover Street,
London W1X 3RB;

Ingham Jennie Associates/Ingham Yates,
64-68 Camden High Street,
London NW1 OLT;

Intercept Ltd,
PO Box 402,
Wimborne,
Dorset BH22 9TZ;

International Defence and Aid Fund for Southern Africa,
Canon Collins House,
64 Essex Road,
London N1 8LR;

International Thomson Organisation,
1st Floor, Quandrangle,
180 Wardour Street,
London W1A 4YG;

Inter-Varsity Press,
38 de Montfort Street,
Leicester LE1 7GP;

IOP Publishing Ltd,
Techno House,
Redcliffe Way,
Bristol BS1 6NX;

IRL Press,
PO Box 1,
Eynsham,
Oxford OX8 1JJ;

Islamic Texts Society,
5 Green Street,
Cambridge CB2 3JU;

James & James,
75 Carleton Road,
London N7 OET;

Johnson Publications Ltd,
130 Wigmore Street,
London W1H OAT;

Jonquil Publishing,
Unit One,
Parsons Green Estate,
Bolton Road,
Stevenage,
Hertfordshire SG1 4OQ;

Kershaw Publishing Co. Ltd,
7 Bury Place,
London WC1A 2LA;

Kimber (William) & Co. Ltd,
100 Jermyn Street,
London SW1Y 6EE;

Kingsway Publications Ltd,
Lottbridge Drove,
Eastbourne,
East Sussex BN23 6NT;

Kluwer UK Ltd,
Africa House,
64-68 Kingsway,
London WC2B 6BD;

Kogan Page Ltd,
120 Pentonville Road,
London N1 9JN;

Language Teaching Publications,
35 Church Road,
Hove,
East Sussex BN3 2BE;

Leicester University Press,
Fielding Johnson Building,
University of Leicester,
University Road,
Leicester LE1 7RH;

Leisure Circle Ltd,
York House,
Empire Way,
Wembley,
Middlesex HA9 OPF;

Letterland Ltd,
33 New Road,
Barton,
Cambridge CB3 7AY;

Charles Letts & Co. Ltd,
Diary House,
77 Borough Road,
London SE1 1DW;

H.K. Lewis & Co. Ltd,
136 Gower Street,
London WC1E 6BS;

Lexis Publishing,
49 Whitechapel Street,
Didsbury,
Manchester M20 OTX;

Library Association Publishing Ltd,
7 Ridgmount Street,
London WC1E 7AE;

Lion Publishing plc,
Icknield Way,
Tring,
Hertfordshire HP23 4LE;

Liverpool University Press,
P.O. Box 147,
Liverpool L69 3BX;

London Chamber of Commerce & Industry,
69 Cannon Street,
London EC4N 5AB;

Longman Group UK Ltd,
Longman House,
Burnt Mill,
Harlow,
Essex CM20 2JE;

Lucis Press Ltd,
Suite 54,
3 Whitehall Court,
London SW1A 2EF;

Manchester University Press,
Oxford Road,
Manchester M13 9PL;

Mansk-Svenska Publishing Co. Ltd,
17 North View,
Peel,
Isle of Man;

Mantra Publishing Ltd,
36 Woodlands Avenue,
London N3 2NR;

Mason (Kenneth) Publications Ltd,
The Old Harbourmaster's,
8 North Street,
Emsworth,
Hampshire P010 7DD;

Maxwell Communication Corp.,
3rd Floor,
Greater London House,
Hampstead Road,
London NW1 7QW;

McGraw-Hill Book Co. (UK) Ltd,
McGraw-Hill House,
Shoppenhangers Road,
Maidenhead,
Berkshire SL6 2QL;

Megiddo Press Ltd,
Grosvenor House,
20 St Andrews Crescent,
Cardiff,
South Glamorgan CF1 3DD;

Methodist Publishing House,
20 Ivatt Way,
Westwood,
Peterborough PE3 7PG;

Miller (Harvey) Ltd,
20 Marryat Road,
London SW19 5BD;

Mills & Boon Ltd,
Eaton House,
18-24 Paradise Road,
Richmond,
Surrey TW9 1SR;

Montrose Music & Book Publishers,
44 Princes Drive,
Sale Moor,
Sale,
Cheshire M33 3JB;

Mowbray (A.R.) & Co. Ltd,
28 Margaret Street,
London W1N 7LB;

Murray (John) (Publishers) Ltd,
50 Albemarle Street,
London W1X 4BD;

National Christian Education Council
Robert Denholm House,
Nutfield,
Redhill,
Surrey;

National Magazine Co. Ltd,
National Magazine House,
72 Broadwick Street,
London W1V 2BP;

National Portrait Gallery,
2 St Martins Place,
London WC2 OHE;

Newpoint Publishing Co. Ltd,
Newpoint House St James' Lane,
London N10 3DF;

Nisbet (James) & Co. Ltd,
78 Tilehouse Street,
Hitchin,
Hertfordshire SG5 2DY;

Old Vicarage Publications,
The Old Vicarage,
Reades Lane,
Dane in Shaw,
Congleton,
Cheshire CW12 3LL;

Omnibus Press,
8/9 Frith Street,
London W1V 5TZ;

Oneworld Publications,
1c Standbrook House,
Old Bond Street,
London W1X 3TD;

Open University,
Publishing Division,
Walton Hall,
Milton Keynes MK7 6AA;

Ordnance Survey,
Romsey Road,
Maybush,
Southampton S09 4HD;

Osmosis Publications,
8 Holyrood Street,
London SE1 2EL;

Owen (Peter) Ltd,
73 Kenway Road,
London SW5 ORE;

Oxford University Press,
Walton Street,
Oxford OX2 6DP;

Paternoster Press Ltd,
3 Mount Radford Crescent,
Exter EX2 4JW;

Pavilion Books Ltd,
196 Shaftesbury Avenue,
London WC2H 8JL;

Peterloo Poets,
2 Kelly Gardens,
Calstock,
Cornwall PL18 9SA;

Phaidon Press Ltd,
Littlegate House,
St Ebbe's Street,
Oxford OX1 1SQ;

Philograph Publications Ltd,
Riverside Road,
Pottington Industrial Estate,
Barnstaple,
North Devon EX31 1LR;

Pinter (Frances) Ltd,
25 Floral Street,
London WC2E 9DS;

Plenum Publishing Co. Ltd,
88-90 Middlesex Street,
London E1 7EZ;

Policy Studies Institute,
100 Park Village East,
London NW1 3SR;

Random House UK Ltd,
9 Bow Street,
London WC2E 7AL;

Reader's Digest Association Ltd,
25 Berkeley Square,
London W1X 6AB;

Reed Publishing Ltd,
Butterworth & Co (Publishers) Ltd,
88 Kingsway,
London WC2B 6AB;

Riad El-Rayyes Books Ltd,
4 Sloane Street,
London SW1X 9LA;

Riversdown Publications Ltd,
Riversdown House,
Warnford,
Southampton,
Hampshire S03 1LH;

Robertson Research Int. Ltd,
Llandudno
Gwynedd LL30 15A;

Robson Books Ltd,
Bolsover House,
5-5 Clipstone Street,
London W1P 7EB;

Ruskin Book Services Ltd,
15 Comberton Hill,
Kidderminster,
Worcestershire DY10 1QG;

Sage Publications Ltd,
28 Banner Street,
London EC1Y 8QE;

Sangam Books Ltd,
57 London Fruit Exchange,
Brushfield Street,
London E1 6EP;

Saqi Books,
26 Westbourne Grove,
London W2 5RH;

SCDC Publications,
Newcombe House,
45 Notting Hill Gate,
London W11 3JB;

Schofield & Sims Ltd,
Dogley Mill,
Fenay Bridge,
Huddersfield HD8 ONQ;

Scholarstown Educational Publishers,
London House,
26-40 Kensington High Street,
London W8 4PF;

Scholastic Publications Ltd,
Marlborough House,
Holly Walk,
Leamington Spa,
Warwickshire CV32 4LS;

SCM Press Ltd,
26-30 Tottenham Road,
London N1 4BZ;

Scripture Union Publishing,
130 City Road,
London EC1V 2NJ;

Shaw & Sons Ltd,
Shaway House,
Bell Green Lane,
Lower Sydenham,
London SE26 5AE;

Shepheard-Walwyn (Publishers) Ltd,
Suite 34,
26 Charing Cross Road,
London WC2H ODH;

Simon & Schuster International Group,
West Garden Place,
Kendal Street,
London W2 2AQ;

Society for Promoting Christian Knowledge,
Holy Trinity Church,
Marylebone Road,
London NW1 4DU;

Sourakia Publishing House,
S House,
Lantern's Court,
Mill Harbour,
Isle of Dogs,
London E14 9TN;

Souvenir Press Ltd,
43 Great Russell Street,
London WC1B 3PA;

Spindlewood,
70 Lynhurst Avenue,
Barnstaple,
Devon EX31 2HY;

Springer-Verlag London Ltd,
37A & 43 Church Road,
Wimbledon,
London SW19 5DQ;

Michael Standfield Ltd,
Murdock Road,
Bicester,
Oxon OX6 7RH;

Tadpole Books Ltd,
London House,
271-273 King Street,
London W6 9LZ;

Taylor & Francis Ltd,
4 John Street,
London WC1N 2ET;

Thames & Hudson Ltd,
30 Bloomsbury Street,
London WC1B 3QP;

Thorsons Publishing Group Ltd,
Denington Estate,
Wellingborough,
Northamptonshire NN8 2RQ;

Times Books Ltd,
16 Golden Square,
London W1R 4BN;

Transworld Publishers Ltd,
61-63 Uxbridge Road,
London W5 5SA;

Trentham Books Ltd,
151 Etruria Road,
Hanley,
Stoke-on-Trent ST1 5SN;

Ulverscroft Large Print Books,
The Green,
Bradgate Road,
Anstey,
Leicester LE7 7FU;

Unwin Hyman Ltd,
15-17 Broadwick Street,
London W1V 1FP;

Vine Publishing Ltd,
2A Eden Place,
Aberdeen AB2 4YF;

Virago Press,
41 William IV Street,
London WC2N 4DB;

Ward Lock Educational Co. Ltd,
47 Marylebone Lane,
London W1M 6AX;

Ward's Publishing Services,
Swains Mill,
4a Crane Mead,
Ware,
Hertfordshire SG12 9PY;

Watson (W.) & Co. Ltd,
St Ann's Hill,
Carlisle,
Cumbria CA3 9PB;

Watts (Franklin) Ltd,
12a Golden Square,
London W1R 4BA;

Wayland (Publishers) Ltd,
61 Western Road,
Hove,
East Sussex BN3 1JD;

Westmorland Gazette (Westminster Press Ltd),
22 Stricklandgate,
Kendal,
Cumbria LA9 4NE;

Whitaker (J.) & Sons Ltd,
12 Dyott Street,
London WC1A 1DF;

White Eagle Publishing Trust,
New Lands,
Brewells Lane,
Liss,
Hampshire GU33 7HY;

Wiley (John) & Sons Ltd,
Baffins Lane,
Chichester,
Sussex PO19 1UD;

Wilson (Philip) Publishers Ltd,
26 Litchfield Street,
London WC2H 9NJ;

Wolfe Medical Publications Ltd,
Brook House,
2-16 Torrington Place,
London WC1E 7LT;

World Publishing,
9 Holdom Avenue,
Bletchley,
Buckinghamshire MK1 1QU;

World of Information,
21 Gold Street,
Saffron Walden,
Essex CB10 1EJ;

Yale University Press London,
13 Bedford Square,
London WC1B 2JF;

Zed Books Ltd,
57 Caledonian Road,
London N1 9BU.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II

Κατάλογος των συμβαλλόμενων εκδοτών στη συμφωνία σχετικά με τα βιβλία καθορισμένης τιμής και οι οποίοι δεν είναι μέλη της Ένωση Εκδοτών

Ian Allan Ltd,
Coombelands House,
Addlestone,
Weybridge KT15 1HY;

W.H. Allen & Co. plc,
44 Hill Street,
London W1X 8LB;

Peter Andrew Publishing Co.,
4 Charlecot Road,
Droitwich,
Worcestershire WR9 7RP;

Anglo-German Foundation for the Study of Industrial Society,
17 Bloomsbury Square,
London WC1A 2LP;

Artemis Press Ltd,
c/o Vision Press Ltd,
Fulham Wharf,
Townmead Road,
London SW6 2SB;

Art Guide Publications Ltd,
15 Needham Road,
London W11 2RP;

Artworks Publicity & Publishing Ltd,
PO Box 333,
Maldon,
Essex CM9 6EY;

Aurum Press,
33 Museum Street,
London WC1A 1LD;

Bachman & Turner,
9 Cork Street,
Mayfair,
London W1X 1PD;

Blandford Publishing Ltd,
Artillery House,
Artillery Row,
London SW1P 1RT;

Book Club Associates,
Smith/Doubleday House,
87 Newman Street,
London W1P 4EN;

Carcanet Press,
208-212 Corn Exchange,
Manchester M4 3BQ;

Frank Cass & Co. Ltd,
Gainsborough House,
11 Gainsborough Road,
London E11 1RS;

Catholic Truth Society Inc.,
38-40 Eccleston Square,
London SW1V 1DP;

University of Chicago Press,
126 Buckingham Palace Road,
London SW1W 9SD;

Child's Play (International) Ltd,
Ashworth Road,
Bridgemead,
Swindon,
Wiltshire SN5 7YD;

Clio Press Ltd,
55 St Thomas' Street,
Oxford OX1 1JG;

William Clowes & Sons Ltd,
c/o Hymns Ancient and Modern Ltd,
St Mary's Works,
St Mary's Plain,
Norwich,
Norfolk NR3 3SH;

Clyde Services Ltd,
Clyde House,
Reform Road,
Maidenhead,
Berkshire SL6 8BU;

Conservative Political Centre,
32 Smith Square,
Westminster,
London SW1P 3HH;

Cranfield Press,
Cranfield Institute of Technology,
Cranfield,
Bedfordshire MK43 0AL;

Darwen Finlayson Ltd,
Shopwyke Hall,
Chichester,
West Sussex PO20 6BQ;

Dorling Kindersley Ltd,
9 Henrietta Street,
London WC2E 8PS;

DP Publications Ltd,
12 Romsey Road,
Eastleigh,
Hampshire SO5 4AL;

Drake Education Associates,
St Fagans Road,
Fairwater,
Cardiff CF5 3AE;

Educational Evaluation Enterprises,
Awre,
Newnam,
Gloucestershire GL14 1ET;

Eland,
53 Eland Road,
London SW11 5JX;

Aidan Ellis Publishing Ltd,
Cobb House,
Nuffield,
Henley-on-Thames,
Oxon RG9 5RT;

Eurofi (UK) Ltd,
Guildgate House,
Pelican Lane,
Newbury,
Berkshire RG13 1NX;

Europa Publications Ltd,
18 Bedford Square,
London WC1B 3JN;

Facts on File Publications,
Collins Street,
Oxford OX4 1XJ;

Filmscan/Lingual House,
Linguaphone Institute Ltd,
Beavor Lane,
London W6 9AR;

Folio Society,
202 Great Suffolk Street,
London SE1 1PR;

Forbes Publications Ltd,
120 Bayswater Road,
London W2 3JH;

G.T. Foulis & Co. Ltd,
Sparkford, Yeovil,
Sommerset BA22 7JJ;

Gordon Fraser Book Publishers,
15 Duncan Terrace,
London N1 8BZ;

Gentry Books Ltd,
c/o G.T. Foulis & Co. Ltd,
Sparkford,
Yeovil,
Somerset BA22 7JJ;

Geographers Map Co. Ltd,
Vestry Road,
Sevenoaks,
Kent TN14 5EP;

Graham & Trotman Ltd,
Sterling House,
66 Wilton Road,
London SW1V 1DE;

Charles Griffin & Co. Ltd,
16 Pembridge Road,
London W11 3HL;

GSN Software Ltd,
Stamford Street,
Ashton-under-Lyme,
Lancashire OL6 6QH;

Michael Haag Ltd,
PO Box 369,
London NW3 4ER;

Robert Hale Ltd,
Clerkenwell House,
Clerkenwell Green,
London EC1R 0HT;

The Hamlyn Publishing Group Ltd,
Bridge House,
69 London Road,
Twickenham,
Middlesex TW1 3SB;

The Harvester Press Ltd,
16 Ship Street,
Brighton,
Sussex BN1 1AD;

J.H. Haynes & Co. Ltd,
Sparkford,
Yeovil,
Somerset BA22 7JJ;

Headline Book Publishing PLC,
Headline House,
79 Great Titchfield Street,
London W1P 7FN;

G.W. & A. Hesketh,
PO Box 8,
Aughton Street,
Ormskirk,
Lancashire L39 5HH;

Hobsons Press (Cambridge) Ltd,
Bateman Street,
Cambridge CB2 1LZ;

Ellis Horwood Ltd,
Market Cross House,
Cooper Street,
Chicester,
West Sussex PO19 1EB;

Independent Press Ltd,
86 Tavistock Place,
London WC1H 9RT;

Institute of Development Studies,
University of Sussex,
Brighton,
East Sussex BN1 9RE;

Intermediate Technology Publications Ltd,
9 King Street,
London WC2E 8HW;

International Music Publications,
Woodford Trading Estate,
Southend Road,
Woodford Green,
Essex IG8 0JA;

Interscience Publishers Ltd,
Baffins Lane,
Chicester,
West Sussex PO19 1UD;

Kelly's Directories Ltd,
c/o Dial Industry Publications,
Windsor Court,
East Grinstead House,
East Grinstead,
West Sussex RH19 1XA;

G. H. Lake & Co. Ltd,
33 Station Road,
Bexhill-on-Sea,
Sussex;

Learning Development Aids,
Duke Street,
Wisbech,
Cambridgeshire PE13 2AE;

Level Ltd,
4 Highview,
Holford Road,
London NW3 1AG;

A. Lewis (Masonic Publishers) Ltd,
c/o Ian Allan Ltd,
Coombelands House,
Addlestone,
Weybridge KT15 1HY;

The Linguaphone Institute Ltd,
Linguaphone House,
Beavor Lane,
London W6 9AR;

Lund Humphries Publishers Ltd,
16 Pembridge Road,
London W11 3HL;

Macmillan Ltd,
4 Little Essex Street,
London WC2R 3LF;

J. Garnet Miller Ltd,
311 Worcester Road,
Malvern,
Worcestershire WR14 1AN;

Modern English Publications,
PO Box 129,
Oxford OX2 8JU;

Motor Racing Publications Ltd,
Unit 6,
The Pilton Estate,
46 Pitlake,
Croydon,
Surrey CR0 3RY;

NCLC Publishing Society Ltd,
11 Dartmouth Steet,
London SW1H 9BN;

New Left Books,
15 Greek Street,
London W1V 5LF;

Nile and Mackenzie Ltd,
13 John Prince's Street,
London W1M 9HB;

Norfolk Press Ltd,
82 Hurlingham Court,
Ranelagh Gardens,
London SW;

Novello & Co. Ltd,
Fairfield Road,
Borough Green,
Sevenoaks,
Kent TN15 8DT;

Open Books Publishing Ltd,
Beaumont House,
Wells,
Somerset BA5 2LD;

Orbis Books (London) Ltd,
66 Kenway Road,
London SW5 0RD;

Pan Books Ltd,
18-21 Cavaye Place,
London SW10 9PG;

Peter Peregrinus Ltd,
PO Box 8,
Southgate House,
Stevenage,
Hertfordshire SG1 1HQ;

Performance Publications,
29B High Street,
Billinghurst,
West Sussex RH14 9PP;

Philip and Tacey Ltd,
North Way,
Andover,
Hampshire SP10 5BA;

Primrose Publishing,
11 Church Street,
Thriplow,
Cambridge SG8 7RE;

University of Queensland Press,
24 Thornhill Square,
London N1 1BQ;

Ravette Ltd,
3 Glenside Estate,
Star Road,
Partridge Green,
Horsham,
West Sussex RH13 8RA;

Redcliffe Press Ltd,
49 Park Street,
Bristol BS1 5NT;

Reedbooks Ltd,
Eastern Road,
Bracknell,
Berkshire RG12 2UP;

George Ronald Publisher Ltd,
46 High Street,
Kidlington,
Oxford OX5 2DN;

Ross Anderson Publications Ltd,
c/o Sheed & Ward Ltd,
2 Creechurch Lane,
London EC3A 5AQ;

The Saint Andrew Press,
121 George Street,
Edinburgh EH2 4YN;

Scolar Press,
Gower House,
Croft Road,
Aldershot GU11 3HR;

Sheed & Ward Ltd,
2 Creechurch Lane,
London EC3A 5AQ;

Sidgwick and Jackson Ltd,
1 Tavistock Chambers,
Bloomsbury Way,
London WC1A 2SG;

Springwood Books Ltd,
Springwood House,
The Avenue,
Ascot,
Berkshire SL5 7LY;

Stainer and Bell Ltd,
PO Box 110,
82 High Road,
East Finchley,
London N2 9PW;

Stanmore Press Ltd,
9 Harrington Road,
London SW7;

Rudolf Steiner Press,
38 Museum Street,
London WC1A 1LP;

Arthur H. Stockwell Ltd,
Elms Court,
Torrs Park, Ilfracombe,
North Devon EX34 8BA;

Stylite Publishing Ltd,
37 Salop Road,
Welshpool,
Powys SY21 7EA;

The Swedenborg Society,
20-21 Bloomsbury Way,
London WC1A 2TH;

Suhada Press,
c/o Thornhill Press,
24 Moorend Road,
Cheltenham,
Gloucestershire GL53 0EU;

Templar Publishing Co. Ltd,
107 High Street,
Dorking,
Surrey RH4 1QA;

Charles Thurnham & Sons Ltd,
26-32 Londsdale Street,
Carlisle;

Turnstile Press Ltd,
14-16 Farringdon Lane,
London EC1R 3AU;

Usborne Publishing Ltd,
20 Garrick Street,
London WC2E 9BJ,

Valentine Mitchell & Co. Ltd,
Gainsborough House,
11 Gainsborough Road,
London E11 1RS;

The Voltaire Foundation,
Taylor Institution,
Oxford OX1 3NA;

The Warburg Institute (University of London),
Woburn Square,
London WC1H 0AB;

Wheldon & Wesley Ltd,
Lytton Lodge,
Codicote,
Hitchin,
Hertfordshire SG4 8TE.